

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra jazyků (PEF)

Diplomová práce

**Ruská emigrace v 21. století z hlediska demografického
vývoje**

Tatiana Maiorenko

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tatiana Maiorenko

Ekonomika a management

Provoz a ekonomika

Název práce

Ruská emigrace v 21.století z hlediska demografického vývoje

Název anglicky

Russian emigration in 21 century in terms of demographic development

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit dopady emigrace Rusů pro Ruskou federaci z hlediska demografického vývoje. Dílčím cílem práce je analyzovat příčiny emigrace z hlediska motivace emigrantů, jejich profese a věku a také analyzovat současný stav migrace.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na část teoretickou a analytickou. Teoretická část bude založena na sekundárním sběru dat a studiu odborné literatury, bude použita metoda deskripce a komparace. Budou shrnuta data potřebná pro analýzu vybraných ukazatelů v desetiletém období (2011-2021). Relevantní zdroje dat budou čerpány ze statistické ročenky OSN.

V analytické části bude na základě analýzy dokumentů zhodnocen demografický vývoj dle struktury migrantů. Na závěr bude provedeno celkové zhodnocení dopadů a vlivu emigrace v Ruské federaci.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

DESA.UN, demografický vývoj, emigrace, hrubá míra porodnosti, hrubá míra úmrtnosti, migrant, Ruská federace

Doporučené zdroje informací

- BEREZOVAJA, L. G. Kultura ruské emigrace. Naučná elektronická knihovna KiberLeninka [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: http://www.nivestnik.ru/2001_3/11.shtml
- COLLIER, P. 2017. Exodus. Jak migrace mění náš svět. 1. vyd. Praha: Libri. 258 s. ISBN: 78-80-7277-557-6
- Český statistický úřad. Data – počet cizinců. Cizinci v ČR podle státního občanství v letech 1994 – 2020 (k 31. 12.) [online] 04.05.2022 [cit. 2022-05-23] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr
- DRBOHLAV, D. 2010. Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme? 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 208 s. ISBN 978-80-7419-039-1.
- HAGEN-ZANKER, J. Why Do People Migrate? A Review of the Theoretical Economic Literature. Global Migration: Old Assumptions, New Dynamics [online]. [cit. 2022-05-25]. Dostupné z: <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/28197/>
- LUCAS, R.E. 2005. International Migration and Economic Development. 1. vyd. Cheltenham, UK: Edward Elgar Pub. 360 s. ISBN: 1845423836
- Ministerstvo vnitra ČR (2022). Terminologický slovník. [online]. In mvcr.cz [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>
- PALÁT, M. 2013. Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0.
- POLJAN, P. 2006. Emigrace: kdo i kdysi v 20. století opouštěl Rusko. [online] 2005 [cit. 2022-05-03] Dostupné z: <http://demoscope.ru/weekly/2006/0251/analit01.php>.
- UNITED NATIONS. Peace, dignity and equality on a healthy planet. Migration. [online]. [cit. 2022-03-06] Dostupné z: <https://www.un.org/en/global-issues/migration>
-

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Alena Drebitková Malá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra jazyků

Elektronicky schváleno dne 4. 6. 2022

PhDr. Mgr. Lenka Kučírková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 04. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Ruská emigrace v 21. století z hlediska demografického vývoje“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 1. 2. 2023

Tatiana Maiorenko

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí diplomové práce PhDr. Aleně Derbitkové Malé, Ph.D. za pomoc a rady při zpracování mé práce.

Ruská emigrace v 21. století z hlediska demografického vývoje

Abstrakt

Cílem diplomové práce je zhodnotit migraci a její vliv na demografii Ruské federace na začátku 21.století. Dílčími cíli práce jsou analýza příčin emigrace z hlediska motivace emigrantů, jejich profese a věku a analýza současného stavu migrace. Diplomová práce je rozdělena do dvou částí. První část je založena na sekundárním sběru dat a studiu odborné literatury s použitím metod deskripce a komparace. V analytické části práce je provedena analýza současného stavu migrace, příčin migrace a dopadu emigrace Rusů pro Ruskou federaci. Bylo zjištěno, že migrace má velký vliv na demografické změny v Ruské federaci (věkové složení obyvatelstva, pohlaví a dosažené vzdělání) a má dopad na ekonomiku země. V roce 2022 se z Ruské federace odstěhovalo více než 700 000 obyvatel.

Klíčová slova:

DESA.UN, demografický vývoj, emigrace, přirozený růst, migrační růst, migrant, Ruská federace

•••

Abstract

The aim of the thesis is to evaluate migration and its influence on the demography of the Russian Federation at the beginning of the 21st century. The partial goals of the work are the analysis of the causes of emigration from the point of view of emigrants' motivation, their profession and age, and the analysis of the current state of migration. The diploma thesis is divided into two parts. The first part is based on secondary data collection and the study of professional literature using methods of description and comparison. In the analytical part of the work, an analysis of the current state of migration, the causes of migration and the impact of emigration of Russians for the Russian Federation is carried out. Migration has been found to have a major impact on demographic changes in the Russian Federation (population age composition, gender and educational attainment) and has an impact on the country's economy. In 2022, more than 700,000 residents moved out of the Russian Federation.

Keywords:

DESA.UN, demographic development, emigration, natural growth, migration growth, migrant, Russian Federation

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika.....	12
3	Teoretická východiska	15
3.1	Vymezení základních pojmů	15
3.1.1	Teorie migrace	18
3.1.2	Typy migrace	21
3.2	Příčiny migrace	24
3.3	Demografie	26
3.3.1	Vztah migrace a demografického vývoje	29
3.3.1.1	Demografické aspekty emigrace.....	30
3.3.1.2	Sociální aspekty emigrace	30
3.4	Migrace a COVID-19.....	31
4	Analytická část práce	35
4.1	Analýza současného stavu migrace.....	35
4.2	Analýza příčin migrace.....	50
4.2.1	Politická situace v Rusku.....	50
4.2.2	Ekonomická situace v Rusku	52
4.3	Analýza dopadu emigrace Rusů pro Ruskou federaci	59
4.3.1	Fenomén odlivu mozků	59
4.3.2	Růst populace a migrace.....	61
4.3.3	Problém stárnutí populace	66
5	Výsledky a diskuse	69
6	Závěr.....	72
7	Seznam použitých zdrojů.....	74
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	81
8.1	Seznam obrázků	81

8.2	Seznam tabulek	81
8.3	Seznam grafů	81
8.4	Seznam použitých zkratek	83

1 Úvod

V průběhu historie lidského vývoje byla migrace stejně důležitou složkou demografického vývoje jako úmrtnost nebo natalita. Jen zpočátku šlo spíše o lokální přesuny v bezprostřední blízkosti ohniště, jeskyně či chatrče, v rámci nezbytného lovu nebo sběru potravy důležité pro existenci. Později se migrace stala hlavním prvkem ve vývoji národů a při osídlování rozsáhlých území. Velké geografické objevy umožnily přenést tyto procesy do celého světa. Rozvoj zemí a národů je určován nejen procesy spojenými s přirozeným růstem (úbytkem) místních populací, ale také migrací. Vlivem migrace dnes dochází k výrazným proměnám demografických struktur, které určují další dynamiku a kvalitativní složení obyvatelstva.

Studium emigrace v Rusku má poměrně nedávnou historii. První práce věnovaná analýze emigrace v předrevolučním Rusku vyšla v roce 1928 – jejím autorem byl V. V. Obolenský¹. Koncem 20. let se statistika migrace stala utajovanou informací, téma emigrace prakticky zmizelo ze sféry vědeckého zájmu. Zájem o emigraci stejně jako o masovou emigraci z Ruska a dalších zemí bývalého SSSR začal narůstat koncem 80. let a začátkem 90. let 20. století.

Migrace mladých lidí za lepším zaměstnáním, lepšími příjmy a za zvýšením své životní úrovně vede k současnému stavu, kdy je počet starších lidí ve většině zemí světa vyšší než počet narozených. To má za následek nižší počet obyvatel v produktivním věku, což ve svém důsledku může vést k silným ekonomickým a demografickým změnám v zemi.

Předmětem studie je demografická struktura obyvatelstva území Ruska, rozsah a zákonitosti změn v demografické struktuře obyvatelstva daného území pod vlivem migrace.

Téma ruské migrace je v dnešní době velmi aktuální kvůli mnoha faktorům, které ji v současnosti ovlivňují. Jde například o politickou situaci ve světě, kdy během roku 2022 z Ruska odešly tisíce lidí. Studium migračních procesů je tradičně obtížným úkolem. Určování prostorové mobility obyvatelstva je nejslabším článkem systému demografických

¹ OBOLENSKIJ V. V. Mezhdunarodnyje i mezhkontinentalnyje migracii v dovojennoi Rossii i SSSR. CSU SSSR, 1928. ISBN 978-5-4460-5987-4

statistik. Studium procesu na úrovni malých administrativně-územních subjektů má specifické rysy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit dopady emigrace Rusů pro Ruskou federaci z hlediska demografického vývoje.

Vedlejšími cíli jsou:

- sběr a klasifikace údajů o emigraci a imigraci v Ruské federaci v letech 2011 až 2021
- analýza příčin emigrace z hlediska motivace emigrantů, jejich profese a věku;
- analýza současného stavu migrace.

Tato práce pokládá dvě výzkumné otázky:

- Jaký vliv mají migranti na demografický vývoj Ruské federace?
- Jaký je současný stav emigrace z Ruské federace?

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. První část je založena na sekundárním sběru dat a studiu odborné literatury s použitím metod deskripce a komparace. Nejprve jsou v této části vymezeny základní pojmy, které jsou důležité pro další práci. Dále následuje seznámení se s typy a příčinami migrace, jejich definice a vymezení hlavních příčin migrace podle Evropského parlamentu. Závěr této části práce je věnován demografii, a to konkrétně definici demografie, jaký je její vztah k migraci, sociální aspekty migrace apod. Data v této kapitole jsou čerpána z reportů migračních statistik, reportu United Nations a zpravodajství Evropského parlamentu.

Druhá část práce je analytická. Analytická část je zpracována na základě primárních a sekundárních zdrojů dat. Za primární zdroje se považují nařízení prezidenta, zákony a novely zákonů, statistiky a průzkumy veřejného mínění, zprávy Federální migrační služby Ministerstva vnitra Ruské federace. V této části je provedena analýza současného stavu migrace, analýza příčin migrace a analýza dopadu emigrace Rusů pro Ruskou federaci. Výsledky provedených analýz jsou zpracovány a ohodnoceny.

Další použitou metodikou v práci byla časová řada. Časová řada je uspořádaná posloupnost hodnot nějakého ukazatele za několik časových období.² Tato metodika využívá různá měření. Mohou to být roky, měsíce, týdny, dny, hodiny, minuty a sekundy.³

Vzorcem časové řady je tabulka číslo 1 se zobrazením datumu a počtu obyvatel.

Tabulka 1: Vzorec časové řady (mil. obyvatel)

Datum	Počet obyvatel
01.01.2010	1 000 000
01. 01.2011	1 500 000
01.01.2012	2 000 000

Zdroj: Vlastní zpracování

V práci byla použita metoda extrapolace. Extrapolace je proces převzetí hodnot dat v bodech x_1, \dots, x_n a aproximace hodnoty mimo rozsah daných bodů.⁴ Extrapolace je jednou ze základních metod, které vědci používají k předpovídání budoucích trendů a výsledků.

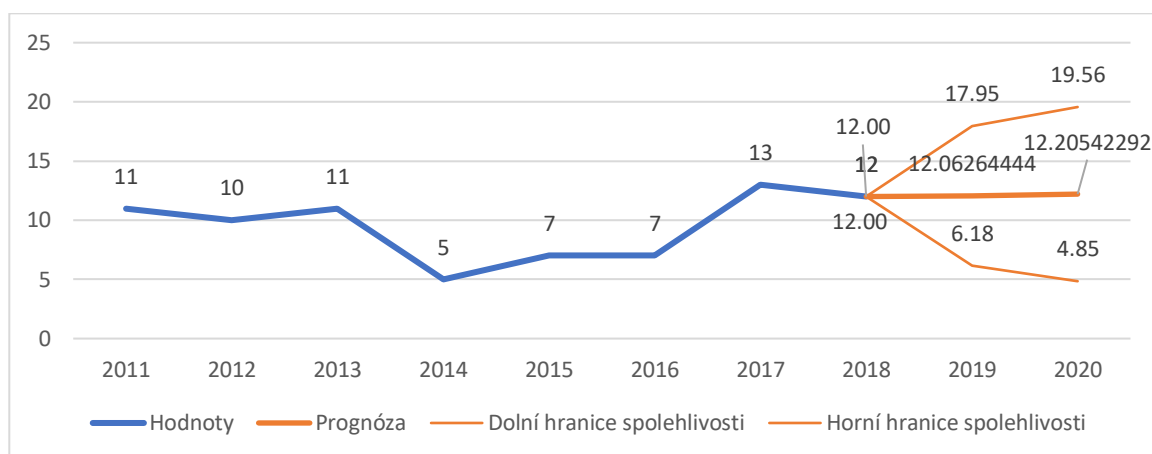
Vzorcem extrapolace je graf číslo 1, který ukazuje čáru nakreslenou z datových čísel (hodnoty v procentech), která jsou již známá (modrá čára) a predikční čáru, která je nakreslena z predikčních hodnot vycházejících z dostupných dat (oranžová čára). Na grafu číslo 1 je dále znázorněna spodní a horní hranice predikce, kdy spodní hranice znamená minimální možnou odchylku od předpovědi a horní hranice – maximální možnou odchylku od předpovědi.

² U.S. Department of Commerce. National Institution of Standards and Technology. *Introduction to Time Series Analysis*. [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.itl.nist.gov/div898/handbook/pmc/section4/pmc4.htm>

³ SHANTHABABU P. Analytics Vidhya. Time Series Analysis and Forecasting | Data-Driven Insights (Updated 2023). [online]. [cit. 2023-03-13] Dostupné z: <https://www.analyticsvidhya.com/blog/2021/10/a-comprehensive-guide-to-time-series-analysis/>

⁴ University of Waterloo. *Extrapolation*. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://ece.uwaterloo.ca/~dwharder/NumericalAnalysis/06LeastSquares/extrapolation/complete.html>

Graf 1: Vzorec metody extrapolace (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu číslo 1 vyplývá, že při hodnotách 11 procent v roce 2011, 10 procent v roce 2012, ..., 12 procent v roce 2018 je pomocí metody extrapolace možné zjistit hodnoty predikce v následujících letech, které jsou podle grafu číslo 1 12,0626 v roce 2019 a 12,2054 v roce 2020. Jak je z grafu číslo 1 patrné, minimální hodnota v roce 2019 je 6,18 procent a v roce 2020 je 4,85 procent. Maximální hodnota v roce 2019 je 17,95 procent a v roce 2020 je 19,56 procent.

3 Teoretická východiska

3.1 Vymezení základních pojmů

Migrace obyvatelstva je významnou složkou všech důležitých procesů současnosti. Existence migračního procesu je založena na státních hranicích a konceptech národní bezpečnosti, rozdílech v kulturních hodnotách a na jazykových rozdílech, případně klimatických a přírodních zvláštностech různých částí světa.

Relevantnost zvoleného tématu je dána tím, že problémy migrace naplno zasáhly nové Rusko, což nepochybně souviselo s rozpadem SSSR a přeměnou Ruska v jakési migrační epicentrum, kam se přesunuly miliony migrantů z různých zemí. Mezi důvody patřily otevřenost nových hranic, nedostatek příslušných právních předpisů a speciálních migračních úřadů, nedostatečná účinnost smluvního a právního rámce se sousedními zeměmi.

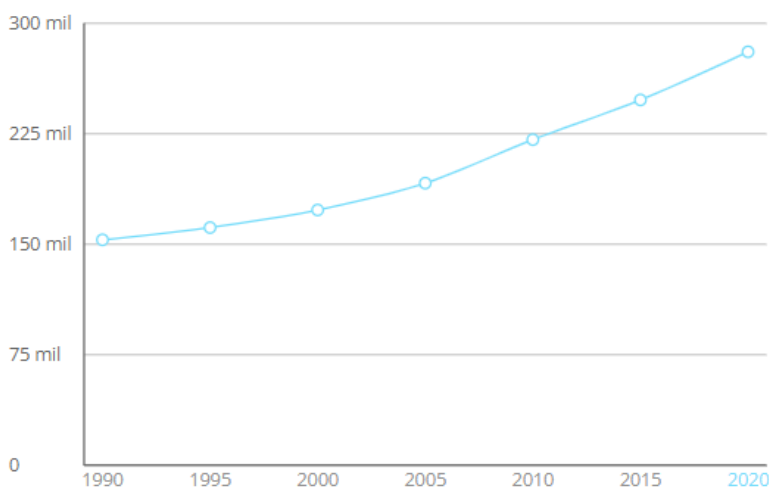
Migrační procesy probíhají v našem světě každý den. Lidé se stěhují napříč zeměmi a kontinenty. Každý člověk k tomu má své vlastní důvody a motivy. Když civilizace teprve začínala vznikat a rozvíjet se, migrace již existovala. Kmeny putovaly z jednoho místa na druhé, naši předkové objevovali nové světadíly a místa pro život a usazovali se tam, budovali nový život.

Podle World Migration Report⁵ od United Nations je v současnosti po celém světě 280,6 milionů migrantů a každým rokem toto číslo jen roste. Lidé se stěhují z města do města, ze země do země. Někdo se stěhuje za novým zaměstnáním, jiný se chce sejit se svými příbuznými, další není spokojen s politikou v zemi. Důvody jsou různé.

Na grafu 2 je vidět, jak rostla migrace ve světě za posledních 30 let. Za posledních 30 let (od roku 1990), Počet migrantů se zdvojnásobil ze 150 milionů na 300 milionů. Migranti tak tvoří 3,6 % z celkového počtu obyvatel planety.

⁵ Migration Data Portal. Global trend. International Data | Migration data portal. Total number of international migrants at mid-year 2020. [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020

Graf 2: Migrace ve světě 1990–2020 (mil. obyvatel/rok)

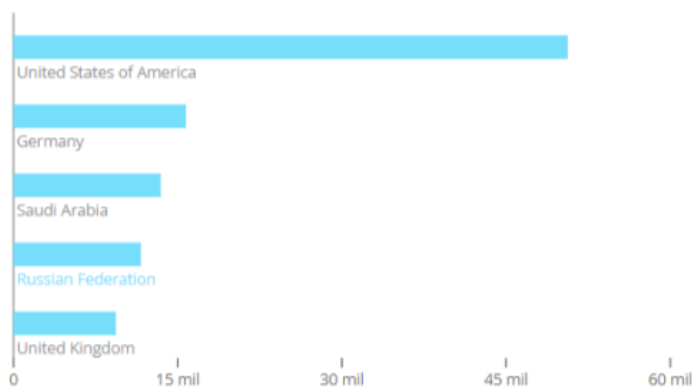

Zdroj: Migration Data Portal; Global trend

Podle Global Migration Data Portal (dále GMDP)⁶ v roce 2019 dosáhl počet mezinárodních migrantů po celém světě – lidí s bydlištěm v jiné zemi, než je země jejich narození – téměř 272 milionů (z 258 milionů v roce 2017). Migrantky tvořily 48 % mezinárodních migrantů. Odhaduje se, že mezi nimi bylo 38 milionů dětí migrantů, tři ze čtyř mezinárodních migrantů byli v produktivním věku, tedy ve věku od 20 do 64 let. 164 milionů byli migrující pracovníci. Přibližně 31 % mezinárodních migrantů na celém světě žilo v Asii, 30 % v Evropě, 26 % v Americe, 10 % v Africe a 3 % v Oceánii.

Ruská federace je na 4. místě v žebříčku zemí s nejvyšší migrací. Je na čtvrtém místě za Spojenými státy, Německem a Saúdskou Arábií, což je vidět v grafu 3.

Graf 3: Země s největším počtem migrantů (země/mil. obyvatel)

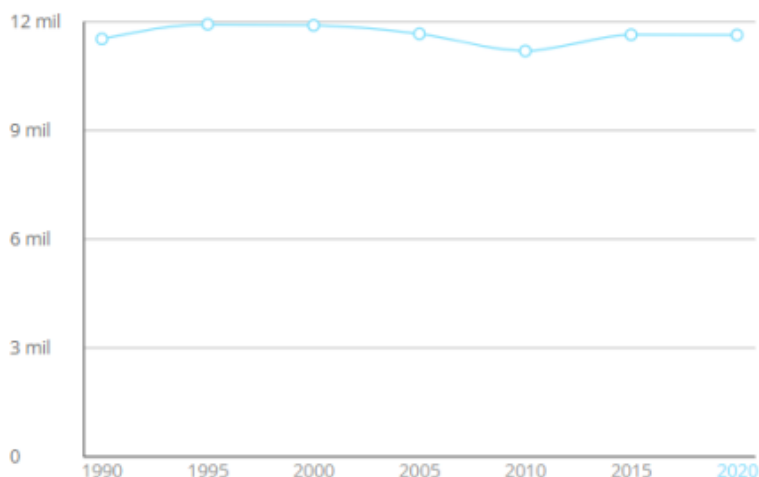

Zdroj: Migration Data Portal; Countries with highest values worldwide

⁶ Migration Data Portal. Global trend. International Data | Migration data portal. Total number of international migrants at mid-year 2020. [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020

Podle GMDP⁷ v polovině roku 2020 počet migrantů v Rusku činil 11,6 milionu, což je 8 % z celkového počtu obyvatel země. Na grafu číslo 4 je možné vidět, že počet migrantů v zemi zůstává posledních 20 let přibližně na stejné úrovni.

Graf 4: Trend migrantů pro Ruskou federaci (mil. obyvatel/rok)

Zdroj: Migration Data Portal; Trends for Russian Federation

Statistiky se týkají mezinárodních populací migrantů. Dokumenty zahrnují všechny rezidenty země narozené v zahraničí bez ohledu na to, kdy do země vstoupili. Pro země, kde nejsou k dispozici údaje o populaci narozených v zahraničí, používá UNDESA⁸ (United Nations Department of Economic and Social Affairs) údaje o cizích státních občanech. Počet mezinárodních migrantů jako takový nemusí zahrnovat migranty druhé generace, kteří se narodili v dané zemi, ale mají rodiče, kteří migrovali. Údaje o přírůstcích by se také neměly zaměřovat s údaji o ročních migračních tocích (tj. o počtu migrantů, kteří vstoupili do země nebo ji opustili během jednoho roku).

Každá země definuje migraci jinak. Proces migrace je typický pro všechny vyspělé země, tedy i pro Ruskou federaci. Termín „migrace“ pochází z latinského slova *migratio* (migro – míjet), což znamená přemístění, pohyb. V ruském encyklopedickém slovníku⁹ jsou uvedeny následující definice migrace:

- 1) vysídlení, přesídlení;

⁷ Migration Data Portal. Global trend. International Data | Migration data portal. Total number of international migrants at mid-year 2020. [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020

⁸ United Nations. *International migrant stock*. [online]. [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>

⁹ Bolšoj encyklopedičeskij slovar. Migracija. [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné z: <https://slovar.cc/enc/bolshoy/2101407.html>

2) migrace obyvatelstva – pohyb osob spojený zpravidla se změnou bydliště.

Vysvětlující slovník S. I. Ozhegova¹⁰ chápe migraci jako masové „přesídlování, pohyb“ lidí. V České republice je za migraci považována změna trvalého pobytu přes hranice určité administrativní jednotky, zpravidla obce. Předchozí trvalé bydliště, z něhož se osoba vystěhovala, je považováno za místo vystěhování, naopak místo nového trvalého bydliště je místem přistěhování.

V Rusku například L. L. Rybakovský¹¹ definuje migraci jako proces vysídlování, přesun obyvatelstva, ve kterém se kombinují různé jevy: pohyb lidí přes území a pohyb osob podle vzdělání, profesí, průmyslových odvětví, podniků atd. (Plugina, 2007).

Přemístění populace je výsledkem kombinace faktorů push a pull¹². Push faktory nutí lidi opustit své domovy. Do těch faktorů lze zařadit například nedostatek pracovních míst, nedostatečné zabezpečení, vysokou kriminalitu, hladomor, povodně nebo války. Naopak faktory, které nutí lidi přestěhovat se do určitých oblastí, se nazývají pull faktory (nabídka práce, vyšší životní úroveň, nižší kriminalita, dostupnost potravin, přijatelné klima a úrodná půda, vyšší zaměstnanost nebo politická stabilita).

3.1.1 Teorie migrace

Migrace provází lidstvo po celou dobu jeho existenci. Během celé této doby byly vyvinuty různé teorie migrace. Mnohé z nich byly založeny na úzké analýze faktorů a neodrážely celistvost a hloubku procesu. Teorie migrace lze klasifikovat podle úrovně, na kterou se zaměřují. Teorie na mikroúrovni se zaměřují na individuální rozhodnutí o migraci, zatímco teorie na makroúrovni se zaměřují na souhrnné trendy migrace a vysvětlení těchto trendů na širší úrovni. V tabulce 2 je vidět přehled teorií podle dimenzí úrovně¹³.

¹⁰ Толковий словар Ozhegova. [online]. [cit. 2022-10-02]. ISBN 978-5-94666-609-1 Dostupné z: <https://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=14408>

¹¹ RYBAKOVSKY L. L. 2001. *Migracija naselenija*. Vyp. 5. Stadii migracionnogo processa. ISBN 978-5-534-11727-1

¹² DASTRUP R. *Introduction to human geograpy*. 2015. [online]. [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: <https://slcc.pressbooks.pub/humangeography/>

¹³ HAGEN-ZANKER, J. Why Do People Migrate? A Review of the Theoretical Economic Literature. *Global Migration: Old Assumptions, New Dynamics* [online]. [cit. 2022-05-25]. Dostupné z: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/28197/>

Tabulka 2: Teorie migrace podle úrovní analýzy

Mikroúroveň	Mezoúroveň	Makroúroveň
Příčiny migrace: Individuální hodnoty/přání/očekávání Př.: zlepšení přežití, bohatství	Příčiny migrace: Kolektivy /sociální síť Př.: sociální vazby	Příčiny migrace: Struktura příležitostí na makroúrovni Př.: ekonomická struktura (rozdíl mezi příjmy a pracovními příležitostmi)
Hlavní teorie: Push/pull teorie Lee Neoklasická teorie migrace Behaviorální modely Teorie sociálního systému	Hlavní teorie: Teorie sociálního kapitálu Institucionální teorie Teorie sítí Kumulativní příčinná souvislost Nová ekonomika pracovní migrace	Hlavní teorie: Neoklasická makro teorie migrace Migrace jako systém Teorie dvojího trhu Teorie světových systémů Přechod mobility

Zdroj: Hagen-Zanker, Jessica. *Why do people migrate?*, s. 6

Neoklasické teorie makromigrace vysvětlují migraci jako součást ekonomického rozvoje. K vnitřní migraci dochází v důsledku geografických rozdílů v poptávce a nabídce práce, zejména mezi tradičním zemědělským sektorem na venkově a moderním městským výrobním sektorem. Základní model, který vychází z obchodní teorie, předpokládá dokonalé trhy a přebytek práce v tradičním zemědělském sektoru, který je absorbován do moderního sektoru. Moderní sektor roste díky akumulaci kapitálu a přesunu práce z tradičního sektoru. Venkovští pracovníci jsou přitahováni pozitivními mzdovými rozdíly a migrují do městského sektoru, to znamená, že je zasahuje migrace. V těchto modelech dochází k migraci, dokud nedojde k vyrovnání mezd.

Lee (1996)¹⁴ jako první formuloval migraci ve dvoucyklové struktuře na individuální úrovni s ohledem na nabídku i poptávku po migraci. Pozitivní a negativní faktory v místě původu a cíle tlačí a táhnou migranty k (ne)migraci, čemuž brání zasahující faktory, jako jsou imigrační zákony, navíc ovlivněné faktory osobními, tj. jak migrant vnímá jednotlivé faktory. Vyslovuje řadu předpovědí, například že větší rozmanitost lidí vede k větší migraci a z tohoto důvodu mají Spojené státy vysokou míru migrace. Tato teorie je spíše seskupením faktorů, které ovlivňují migraci bez zohlednění přesných kauzálních mechanismů.

Tradičnější přístupy k migraci se zaměřují buď na souhrnné migrační pohyby, nebo na jednotlivé osoby rozhodující se o migraci. Vycházejí tedy z toho, že lidé o migraci rozhodují sami bez ohledu na názor druhého.

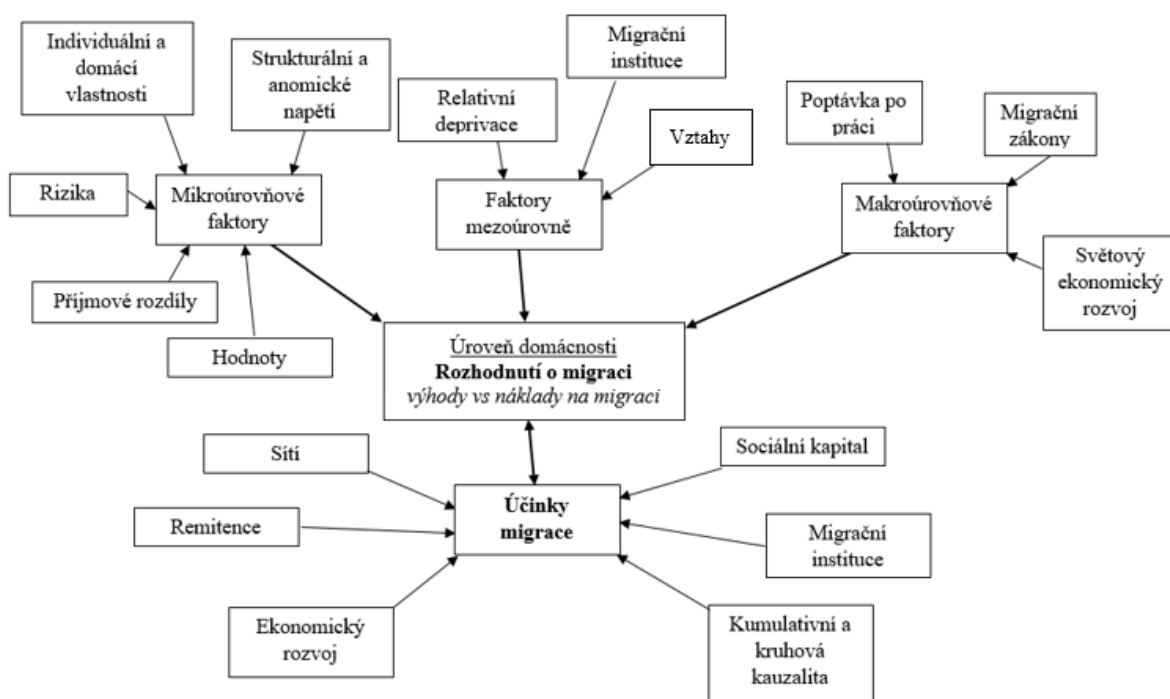
¹⁴ LEE, E. 1996. *A theory of Migration*. Vol. 3. No. 1. [online]. Demography. S. 47-57. [cit. 2023-10-04]. Dostupné online: <https://doi.org/10.2307/2060063>

Jak tvrdí Massey (1990)¹⁵, faktory, které ovlivňují zahájení migrace, se mohou velmi lišit od podmínek, které způsobují pokračování migrace. Po počáteční fázi migrace se tento proces v komunitě stává běžnějším a stále více lidí napodobuje současné migranty a dostává od nich pomoc, dokud se migrace nestane soběstačnou. Existují různé aspekty přetrvávání migrace včetně sociálního kapitálu, sociálních sítí a migračních institucí.

Srovnání a kontrast teorií jasně ukazují, že si nemusí nutně odporovat, ale že se mohou vzájemně doplňovat. Individuální rozhodnutí jsou přijímána v konkrétním sociálním kontextu, který se odráží v ekonomickém a sociálním strukturálním prostředí a ovlivňuje budoucí migrační rozhodnutí.

Obrázek 1 ukazuje souvislosti mezi různými teoriemi a shrnuje je do jednoho uceleného přehledu.

Obrázek 1: Schéma rozhodování o migraci

Zdroj: Hagen-Zanker, Jessica. Why do people migrate?, s. 19

Jessica Hagen-Zanker ve své knize „Proč lidé migrují“ zdůrazňuje tři úrovně rozhodování o migraci: mikroúroveň, mezoúroveň a makroúroveň. Na každé úrovni je uvedeno několik faktorů, které mají vliv na rozhodování o migraci.

¹⁵ MASSEY, D. 1999. *Why does immigration occur? A theoretical synthesis*. Kaczmarczyk_Reading-1 (PDF). [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné online: https://eportfolios.macaulay.cuny.edu/pony2014shama/files/2014/02/Kaczmarczyk_Reading-1.pdf

Na mikroúrovni tyto faktory víceméně souvisejí s finanční stabilitou člověka a sociálními faktory. K těmto faktorům lze zařadit úroveň chudoby a příjmové rozdíly, rizika a nefunkční úvěrové trhy, otázky moci a prestiže, ale i osobní a rodinné charakteristiky (např. rodinný stav, úroveň vzdělání).

Další úroveň Jessica Hagen-Zanker pojmenovává jako mezoúroveň. Tuto úroveň autorka považuje za ovlivněnou příbuznými a předky. U lidí, kteří již migranty v rodině měli, je větší pravděpodobnost, že migrují sami. Jako další faktor autorka zmiňuje relativní deprivaci pro ty, kteří žijí v komunitě s vyšší mírou nerovnosti.

Co se týče makroúrovně, spektrum faktorů je široké, ale ty hlavní jsou autorkou označeny jako poptávka po práci a také migrační zákony. Mají obrovský vliv na výběr cíle migrace. Globalizace a rozvoj celosvětové ekonomiky mohou ovlivnit rozhodování migrantů mnoha způsoby a mohou začít od tak malé věci jako je cena za veřejnou dopravu, a skončit změnou pracovních vyhlídek v rámci celého světa.¹⁶

3.1.2 Typy migrace

Podle důvodu se migrace dělí na dobrovolnou a nucenou. K dobrovolné migraci dochází, když člověk sám chce a plánuje odejít do jiné země, aniž by podlehl vlivu vnějších faktorů. K nucené migraci dochází, když je osoba nucena opustit místo svého bydliště kvůli faktorům, které nemá pod kontrolou. Z hlediska směru se migrace dělí na emigraci a imigraci, kdy emigrace je přestěhování (dobrovolné či nucené) do jiného místa trvale nebo dočasně, imigrace je vstup cizích státních příslušníků do jiné země za účelem trvalého pobytu nebo dlouhodobého pobytu a zpravidla i za účelem získání občanství.

Existuje několik typů migrace¹⁷:

Dlouhodobá migrace – mezinárodní nebo vnitřní migrace, která probíhá dlouhodobě (minimálně jeden rok).

Krátkodobá migrace – krátkodobý pobyt – pobyt v maximální délce 90 dní v jakémkoli 180denním období, kterým se rozumí období 180 dnů bezprostředně předcházející každému dni pobytu (pozn.: délka pobytu je určována podle vstupních

¹⁶ HAGEN-ZANKER, J. Why Do People Migrate? A Review of the Theoretical Economic Literature. Global Migration: Old Assumptions, New Dynamics [online]. [cit. 2022-05-25]. Dostupné z: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/28197/>

¹⁷ Prezident Rossii. *Prezident utvrdil Konceptciju gosudarstvennoj migracionnoj politiky Rossijskoj Federacii na period do 2025 goda.* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/events/president/news/15635>

a výstupních razítek vyznačených na hraničním přechodu do příslušného cestovního dokladu). Evropská legislativa pak pro účely těchto krátkodobých pobytů rozlišuje třetí země na ty, jejichž občané pro vstup a krátkodobý pobyt na území států uplatňujících společnou vízovou politiku musejí disponovat vízem, a na ty, kteří jsou od tohoto požadavku osvobozeni.

Legální migrace – proces řízeného, státem kontrolovaného přistěhovalectví. ČR může imigraci regulovat prostřednictvím vízové praxe a prostřednictvím pobytových oprávnění. Obecně to souvisí s pracovní migrací, v jejímž rámci ČR prostřednictvím regulovaného přijímání cizinců uspokojuje potřeby domácího pracovního trhu. ČR může kontrolovat v mezích evropského práva pracovní migraci na svém území vč. stanovení národních kvót. Dalšími typy legální migrace může být např. migrace za účelem studia nebo sloučení rodiny.

Nelegální migrace – v obecné rovině se jedná o migraci, která probíhá bez kontroly a řízení ze strany cílových zemí. Cizinci vstupují do cílových zemí či v nich pobývají bez řádného oprávnění (vízum, povolení k pobytu). Z podstaty souvisí s kategorií uprchlickví. Řada osob, kterým je později přiznána mezinárodní ochrana, vstupuje na území hostitelského státu taktéž nelegálně. Podáním žádosti o mezinárodní ochranu (azyl) je jejich právní status „legalizován“. Ne všichni nelegální migranti, kteří zažádají o mezinárodní ochranu, jsou však pro ni kvalifikováni. V případě nelegální migrace se tak často hovoří o tzv. “smíšených migračních tocích”. Nelegální migrace je zpravidla organizována sítěmi převaděčů a může v sobě proto nést aspekt organizovaného zločinu ve formě obchodu s lidmi.

Sezónní migrace – sezónní pracovní migrace – druh pracovní migrace cizinců, jejichž práce svou povahou závisí na sezónních podmínkách a je prováděna pouze po část roku.

Vnější migrace je územní pohyb obyvatelstva mezi různými zeměmi. Mezistátní přesídlení je obvykle doprovázeno změnou občanství.

Vnitřní migrace je územní pohyb osob, který se může odehrávat v rámci jedné země. Tato přesídlení nepřekračují státní hranici.

Hlavními rozlišovacími znaky mezinárodní migrace ve srovnání s vnitřní migrací je řada důležitých aspektů, které jsou jí vlastní:

- státní dozor nad migračním pohybem migrantů přes státní hranice a jejich následným pobytem v zemi;

- stupeň otevřenosti státu vnějšimu světu, touha státu integrovat se nebo izolovat;
- státní politika na trhu práce, v otázkách azylu a boje proti nelegální migraci.

Akademická mobilita – mezinárodní pohyb vědců a učitelů za účelem provádění vědeckých a pedagogických aktivit, výměny zkušeností, prezentace výsledků výzkumu, jakož i pro jiné odborné účely.

Vzdělávací migrace – migrace za účelem vzdělávání.

Dočasná migrace – mezinárodní nebo vnitřní migrace, která probíhá po určitou dobu bez změny místa trvalého pobytu. Dočasná migrace se uskutečňuje za účelem práce (dočasná pracovní migrace) a studia (migrace za vzděláním).

S přihlédnutím k uvažovaným typům územních pohybů obyvatelstva by bylo možné identifikovat některé z hlavních forem vnější migrace, které jsou významné pro formování migrační politiky v tomto směru. Prioritně dominují dvě formy migrace: organizovaná a neorganizovaná. Organizovaná migrace znamená, že stát má schopnost radikálně ovlivnit pohyb lidí z jedné země do druhé. Každý stát má zájem na tom, aby migrační procesy bez ohledu na výchozí bod masového exodu lidí nebyly v rozporu s jeho národními zájmy. V souladu s tím jsou přijímány státní programy, koncepce regulace migračních procesů, příslušné zákony, uzavírány smlouvy s jinými zeměmi, pro zajištění tohoto procesu jsou vytvářeny služby, zavádějí se migrační kvóty, přidělují se materiálové a jiné zdroje.

Organizovaná migrace může sloužit jako mechanismus regulace migračních toků v různých prostorových, územních a administrativních dimenzích, formování kvantity a kvality obyvatelstva v oblastech intenzivního ekonomického rozvoje, ale i jako mechanismus stimulace aktivnější migrační mobility obyvatelstva v některých regionech a jeho stabilizace v ostatních. Organizovaná migrace se navíc významně podílí na řešení takových ekonomických problémů, které jsou způsobeny nutností snížit úroveň celkového přebytku pracovní síly a zajistit potřebnou pracovní sílu. Zároveň se může zaměřit i na řešení demografických problémů.

Neorganizovaná migrace znamená pro migranty značnou míru svobody. Zároveň má významné negativum vyjádřené v tom, že její účastníci se na jedné straně nacházeli velmi dlouhou dobu v podmínkách, které jim neposkytují elementární sociálně-právní ochranu a realizaci jejich práv a svobod, a že na druhé straně přispívá ke vzniku nelegální migrace.

Migrace přináší různé změny ve všech složkách státu. Migrace má velký vliv na demografickou složku země. Existuje vnitřní a vnější migrace. Vnitřní migrace nepřináší

výrazné změny v demografii celé země, spíše mění demografii jednotlivých regionů; vnější migrace výrazně mění demografický stav celého státu.

3.2 Příčiny migrace

Důvodů pro migraci je mnoho. Velký počet migrantů uvádí touhu zvýšit svou životní úroveň stejně jako změnu prostředí. Lze vyzdvihnout nepříznivé ekonomické prostředí, inflaci v zemi, masovou nezaměstnanost, ekonomickou krizi. V tomto ohledu je přirozená touha zlepšovat kvalitu a podmínky života, nacházet příležitosti k realizaci profesního potenciálu, najít si práci jinde, kde jsou lepší pracovní podmínky a vyšší plat na žádané pozici, potřeba změny a určité obnovy života, rozšiřování znalostí a rozvoje kultury, a to jak v osobní, tak obecně společenské rovině.

Každý člověk má své vlastní důvody a motivy pro migraci, ale podle Evropského parlamentu¹⁸ existují čtyři hlavní důvody, které mají na rozhodování člověka největší vliv – politické, ekonomické, environmentální a sociální.

Politické důvody

Etnický, náboženský, rasový, politický nebo kulturní útlak může vést lidi k opuštění své vlasti. Dvě z hlavních rozhodovacích proměnných jsou pak válka (nebo její hrozba) a pronásledování ze strany státu. Ti, kdo utíkají před ozbrojeným konfliktem, porušováním lidských práv a pronásledováním, jsou humanitární uprchlíci. Jednotlivé země se k lidem s tímto statutem chovají odlišně – některé příznivěji než jiné. Tito uprchlíci se však obvykle jako první uchýlí do nejbližší bezpečné země, která jejich žádost přijme.

Bezpečnostní faktory mohou obyvatele ohrozit a přimět je k migraci. Pronásledování a diskriminace na základě národnosti, rasy, náboženství, politického názoru či příslušnosti k určité sociální skupině nutí lidi stěhovat se na velké vzdálenosti při hledání bezpečnějšího místa k životu, kde mohou najít svobodu pro svůj život. Nebezpečí může být způsobeno válkou, nebo rozsáhlou aktivitou gangů.

Demografické a ekonomické faktory

¹⁸ Evropský parlament. Exploring migration causes – why people migrate. 2020. [online]. [cit. 2022-11-31]. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/migration/20200624STO81906/exploring-migration-causes-why-people-migrate>

Jak a kam lidé migrují, je do značné míry dáno demografickou situací. Může jít o rostoucí nebo zmenšující se populaci, stárnoucí nebo mladší společnost. Vše má dopad na ekonomickou situaci země a pracovní příležitosti. Demografická a ekonomická migrace je vázána na pracovní standardy, nezaměstnanost a celkový stav ekonomiky země. To, co migranty láká, jsou vyšší platy, lepší pracovní příležitosti, vyšší životní úroveň nebo lepší přístup ke vzdělání. Pokud naopak hrozí, že se tyto aspekty zhorší, lidé odcházejí.

Environmentální faktory

Životní prostředí bylo vždy důvodem migrace. Lidé utíkali před přírodními katastrofami, povodněmi, hurikány nebo zemětřeseními. Očekává se, že v budoucnu bude v důsledku změny klimatických podmínek a extrémního počasí a více obyvatel hledá nový domov, protože přírodní podmínky se výrazně zhorší.

Migrace způsobená faktory životního prostředí je stále více nedobrovolná. Environmentální faktory způsobují vysídlení nebo nucený pohyb lidí. Například neúroda často vede jak k nedostatku potravin, tak k poklesu pracovních míst v zemědělství, což vede obyvatele k tomu, aby se stěhovali na místo s lepšími pracovními příležitostmi a klimatem. Znečištění vody, vzduchu a půdy v městském i venkovském prostředí může také představovat vážné zdravotní riziko pro místní obyvatele, které je nutí hledat lepší život pro sebe a své děti.

Ničivé přírodní katastrofy, jako jsou tsunami, hurikány a zemětřesení, jsou faktory životního prostředí, které se v médiích objevují nejčastěji. Například v lednu 2010 zasáhlo Haiti smrtící zemětřesení, které si vyžádalo životy více než 220 000 lidí a více než 1,5 milionu dalších bylo vysídleno.¹⁹ Navzdory humanitární pomoci mnozí trpěli nemocemi a nedostatkem řádného přístřeší a základních potřeb. Stejně tak nedávné studie uvádějí globální oteplování jako příčinu nárůstu násilných konfliktů po celém světě. Nedávné syrské sucho v letech 2006 až 2011 bylo katastrofální a způsobilo, že mnoho rodin přišlo o své farmy a stěhovalo se do velkých měst. Sucho také zvýšilo ceny potravin a prohloubilo chudobu²⁰.

Sociální faktory motivující migraci vyrůstají z lidských potřeb a přání dosáhnout lepší kvality života. Migrantů se často stěhují, aby zajistili lepší příležitosti pro sebe nebo

¹⁹ United Nations. *UN marks anniversary of devastating 2010 Haiti earthquake*. [online]. [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2022/01/1109632>

²⁰ KELLEY C. *Climate change in the Fertile Crescent and implications of the recent Syrian drought*. PNAS. [online]. [cit. 2022-12-01]. Dostupné z: <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.1421533112>

svou rodinu, například aby poslali své dítě do lepší, bezpečnější školy nebo našli práci, která by zajistila nejen dostatečný plat, ale také důležité výhody a vyhlídky na kariérní růst. Pokud jde o vzdělání, postgraduální programy ve Spojených státech byly obzvláště silným lákadlem pro mladé, talentované jedince po celém světě. Jednotlivci mohou také migrovat při hledání služeb, jako jsou život zachraňující operace a lékařská ošetření, jež jsou v jejich domovské oblasti nedostupné.

V současnosti lze v Rusku pozorovat obrovský proud emigrantů zejména v důsledku státních nařízení a omezení. V tuto chvíli není možné přesně určit, kolik lidí opustilo Rusko kvůli státním akcím, ale podle portálu Novinky.cz, který odkazuje na portál RBK (ruská mediální skupina), Rusko opustilo tento rok přes 400 000 lidí²¹. K tak velkému odlivu obyvatelstva přispěly sankce zavedené jinými zeměmi proti Ruské federaci a pro mnohé to byla i morální otázka.

3.3 Demografie

Katedra demografie a geodemografie Univerzity Karlovy²² představuje demografii jako vědní obor, který se zabývá událostmi dotýkajícími se každého z nás: narozením dítěte, úmrtím, sňatkem, rozvodem apod. Demografie však nestuduje jednotlivce, ale analyzuje události jako hromadné jevy. Předmětem studia jsou lidské populace. Demografie se zabývá jejich velikostí, strukturou, vývojem a dalšími charakteristikami. Demografická revoluce, která začala koncem 18. století v Evropě, se poté v průběhu 19. a 20. století rozšířila do zbytku světa a pokračuje dodnes, je jednou z nejdalekosáhlejších změn, které lidstvo zažilo, a představuje zkušenost, které nemůže uniknout žádná země. Schematicky uvedeno, před sto lety byla průměrná délka života při narození ve světě méně než 30 let, přičemž průměrná žena porodila 6 až 9 dětí s odchylkami podle místa a sociálních podmínek. Bylo tomu tak od nepaměti.

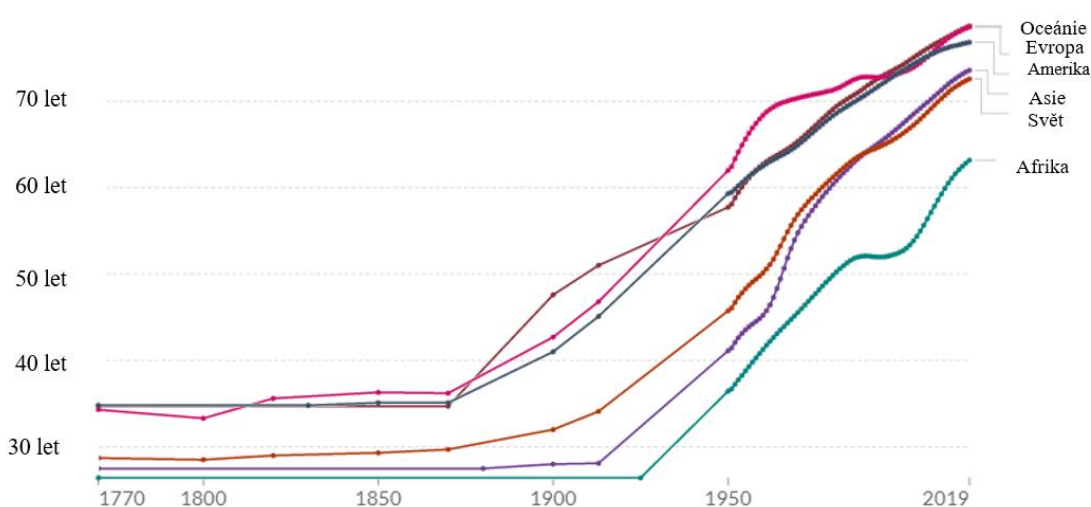
²¹ MALACHOVSKÁ A. Novinky.cz. *Rusko opustilo přes 400 tisíc lidí za půl roku*. 2022. [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-rusko-opustilo-pres-400-tisic-lidi-za-pul-roku-40408411>

²² Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Katedra demografie a geodemografie. *Co je demografie?* [online]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné z: <https://www.natur.cuni.cz/geografie/demografie-a-geodemografie/studium/informace-pro-zajemce-o-studium-2/co-je-to-demografie#:~:text=Demografie%20je%20v%C4%9Bdn%C3%AD%20obor%2C%20kter%C3%BD,analyzuje%20ud%C3%A1losti%20jako%20hromadn%C3%A9%20jevy>

Později, a to k datu, které se v jednotlivých regionech liší, začala úmrtnost trvale klesat. Podle OSN²³ se v roce 2010 světová průměrná délka života při narození vyšplhala na 70,5 roku – 81 let v rozvinutých, 68 let v rozvojových a 58 let v nejméně rozvinutých regionech – a neustále se zvyšuje.

Graf 5 ukazuje, že rozvoj v oblasti zdraví začal v různých oblastech světa v různých časech; Oceánie začala zaznamenávat nárůst průměrné délky života kolem roku 1870, zatímco Afrika začala zaznamenávat nárůst až kolem roku 1920²⁴.

Graf 5: Nárůst délky života 1770–2019 (délka života v letech/rok)

Zdroj: Our World in data; Life Expectancy²⁵

Z grafu číslo 5 je patrné, že v důsledku progresivního rozvoje zdravotnictví v Oceánii se průměrná délka života zvýšila z 35 let na 79 let v roce 2019, v Evropě z 34 na 79 let, v Americe z 35 na 77 let, v Asii z 27,5 na 73,6 let a v Africe z 26 let na 63 let.

Podle Federální statistické služby Ruska byla celková populace země k 1. lednu 2021 146 171 015 obyvatel. Migrační přírůstek za rok 2021 činil 429 902, což je 41,2 % nahrazení přirozeného úbytku migračním přírůstkem. Přirozený přírůstek v zemi za rok 2021 činil 1 043 341 v záporné hodnotě.²⁶ Rosstat definuje přirozený růst jako absolutní hodnotu rozdílu mezi počty narozených a zemřelých za určité časové období. Migrační

²³ ROSER M., ORTIY-OSPINA E., RITCHIE H. Our World in data. Rising life expectancy around the world. 2013. [online]. [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/life-expectancy>

²⁴ ROSER M., ORTIY-OSPINA E., RITCHIE H. Our World in data. Rising life expectancy around the world. 2013. [online]. [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/life-expectancy>

²⁵ ROSER M., ORTIY-OSPINA E., RITCHIE H. Our World in data. Rising life expectancy around the world. 2013. [online]. [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/life-expectancy>

²⁶ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

přírůstek popisuje jako absolutní hodnotu rozdílu mezi počty příchodů a odchodů za rok. Tyto hodnoty mohou být kladné i záporné.²⁷

Celkový počet obyvatel země v roce 2022 byl 145 557 576, což je o 613 439 lidí méně než v roce 2021.²⁸ Podle zpravodajského portálu „Agenstvo“²⁹, který se odvolává na rozhovor s ruským demografem Alexejem Rakšou, se očekává, že se v roce 2023 narodí 1,17 až 1,2 milionu dětí, což je o 8–10 % méně než v roce 2022. Pokles porodů v roce 2022 byl 6,8 % ve srovnání s rokem 2021. Pokud se předpověď naplní, půjde podle Rakši o nejnižší porodnost v Rusku od rozpadu SSSR. Poslední nízký údaj byl 1,215 milionu dětí v roce 1999.

Podle předběžných údajů z Rosstatu za rok 2022 se narodilo 1 milion 306 tisíc 162 miminek a zemřelo 1 milion 905 tisíc 778 lidí. Navzdory tomu, že úmrtnost v roce 2022 klesla oproti roku 2021 o 22,1 %, porodnost klesla o 6,9 %.³⁰

Při porovnání definic demografie a migrace lze pochopit, že obě jsou úzce propojeny. Je zřejmé, že migrační procesy ovlivňují demografický vývoj v zemi.

Jednou ze součástí demografické politiky moderního světa je problém migrantů. Dnes je to relevantní pro mnoho evropských zemí včetně Ruska.

Nejnovější studie OSN ukazují, že svět nevyhnutelně směřuje k nulovému růstu populace a demografickému stárnutí – tedy nárůstu podílu starší generace v celé populaci. Hlavní důvody tohoto procesu jsou:

- pokles porodnosti;
- snížení úmrtnosti ve vyšších věkových skupinách obyvatelstva, což vede ke zvýšení průměrné délky života;
- migrace, pokud mladší generace z nějakého důvodu odchází.³¹

Ruská federace je dlouhodobě vystavena velkým vlnám odlivu lidí, z velké části jde o mladé obyvatelstvo, což je pro zemi v mnoha ohledech problém.

²⁷ Rosstat. *Estesvennoje dvizhenije naselenija. Osnovnyje poniatija*. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dpstupné z: <https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/mdemo2.htm>

²⁸ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

²⁹ Agenstvo. V 2023 godu v Rossii mozhet roditsa minimalnoje cislo detej so vremeni raspada SSSR. [online]. [cit. 2023-03-06] Dostupné z: <https://www.agents.media/demografia-prognoz/>

³⁰ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Novosti Rosstata. Dostupné online 25.02.2023 <https://rosstat.gov.ru/folder/313/document/197667>

³¹ United Nations. *Shifting demographics*. [online]. [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/un75/shifting-demographics>

V současnosti je ve vyspělých zemích včetně Ruska podíl starší populace 15–18 %.³² V rozvojových zemích je podíl starší populace mnohem nižší. Rosstat uvádí, že obyvatelstvo země je považováno za staré, pokud je více než 7 % lidí starších 65 let. V Rusku je podle Rosstatu každý sedmý člověk starší 65 let, což je 16 %.³³ Za těchto podmínek je demografická zátěž populace v produktivním věku i populace mladší a starší než v produktivním věku na kritické hranici. Při nízké úrovni produktivity práce tento poměr zajišťuje nízkou úroveň příjmu na hlavu. V budoucnu se tento poměr ještě zhorší, protože hlavní skladbu práceschopných dnes tvoří poválečné generace, které brzy odejdou do důchodu, a na jejich místo nastoupí početně slabší generace z 90. let. Tato situace tlačí úřady k myšlence rozšířit věkovou hranici práceschopné populace po vzoru vyspělých zemí. V realizaci této myšlenky však dnes brání řada objektivních důvodů:

- nezaměstnanost, pokles výroby;
- nízká naděje dožití lidí (průměrná délka života mužů nedosahuje 60 let);
- sociální faktor: dostupné hranice produktivního věku jsou sociálním výdobytkem společnosti; zpřísnění hranic produktivního věku zákonem může zkomplikovat sociální situaci v zemi.

Stárnutí populace má následující sociální a ekonomické důsledky:

- zvýšené zatížení penzijních fondů;
- větší zatížení sociálního systému, péče o seniory;
- potřebu dodatečných nákladů na lékařskou péči;
- problém zaměstnávání „mladých seniorů“ (do 70 let), kteří chtějí pracovat, což v konkurenčním prostředí může prohloubit problém zaměstnávání populace v produktivním věku.

Hovoří-li se o emigraci v rámci Ruské federace, jsou definovány čtyři vlny emigrace. Od první vlny emigrace za existence SSSR tento proces pokračuje dodnes.

3.3.1 Vztah migrace a demografického vývoje

Migrace obyvatelstva je jedním z hlavních faktorů dynamiky velikosti a struktury obyvatelstva zemí a jejich jednotlivých regionů. Migrace je schopna měnit etnickou

³² United nations. *World Population Prospect 2019*. [online]. (PDF). [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf

³³ Rosstat. *Číslennost naselenija Rosijskoj Federacii po polu i vozrastu* [online]. (PDF). [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/Bul_chislen_nasel-pv_01-01-2022.pdf

strukturu populace, přispívat ke změně vzdělanostní struktury populace (směrem nahoru i dolů, v druhém případě se často hovoří o odlivu mozků) a ovlivňovat tzv. situaci na „trhu“ manželství. Problém vylidňování venkova vznikl právě dlouhodobým intenzivním odchodem obyvatel do měst.

3.3.1.1 Demografické aspekty emigrace

Castles a Miller ve svém díle „The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World“ nazvali 21. století „Věkem migrace“, a to v podstatě proto, že na světě je dnes více migrantů než kdykoli předtím.³⁴ Počet mezinárodních migrantů po celém světě neustále roste, přičemž hlavními hnacími silami migrace jsou i nadále demografické faktory, ekonomické rozdíly a změny životního prostředí. Demografický přechod spojený s klesající úrovní porodnosti a úmrtnosti způsobuje bezprecedentní změny ve velikosti populace, věkové struktuře a prostorovém rozložení po celém světě, protože země se ekonomicky a sociálně rozvíjejí. I když se předpokládá, že přechod porodnosti z vysoké na nízkou platí všeobecně, jeho načasování a zejména tempo, jakým k němu dochází, se mezi zeměmi liší a pro malý počet zemí, které v současnosti mají vysokou porodnost (tj. v průměru pět dětí nebo více na ženu), k předpokládaným poklesům pravděpodobně dojde mnohem pomaleji, než byly průměrné zkušenosti ze všech ostatních zemí v minulosti.

3.3.1.2 Sociální aspekty emigrace

V nejlepším případě může být migrace obohacující zkušeností, která se odehrává v zájmu blaha domácnosti, ale ve většině případů se stěhování do jiné země a odloučení od nejbližší rodiny děje za značně emocionálních stavů. Zejména dočasná cirkulační migrace zvyšuje riziko rozpadu rodiny, fragmentace sociálních sítí a psychosociálního stresu. Emocionální dopad se neomezuje pouze na samotné migranty, ale také na rodinu, která v zemi zůstala. Zejména v chudších domácnostech, kde si celá rodina nemůže dovolit emigrovat společně, dochází k emigraci jednoho člena po druhém, což má za následek narušení rodinných struktur a vztahů. Čím delší je odloučení mezi migrujícími rodiči a jejich dětmi, tím více děti ztrácejí odkaz rodičů při řízení domácnosti, jejich autoritu

³⁴ CASTLES, S., HAAS, H., MILLER M. J. 2014. *The age of migration: International Population Movements in the Modern World*. Fifth edition. New York: Guilford press, 2014. ISBN 978-1-4625-1311-6. S. 283.

a roli poskytovatele lásky a materiální péče. Rodiče postupně nahrazují další členové rodiny, případně děti na sebe berou rodičovský úkol. Pocity odmítnutí, opuštění a ztráty provázejí zanechané děti a nemohou být kompenzovány hmotnými dary a remitenci zasílanými ze zahraničí. Nedávný technologický pokrok, pokud jde o e-mail a dostupné telefonní hovory, by do určité míry mohl umožnit nadnárodním rodinám vytvářet a podporovat sociální vazby i na dálku. Odloučení od rodičů má také dlouhodobé důsledky ve všech aspektech života dětí.³⁵

I když je migrace obvykle dobrovolnou a plánovanou volbou jednotlivce, může se ukázat, že realita je velmi odlišná od původního očekávání. Příliš často se zamýšlené touhy migrantů nenaplní a mnozí jsou uvězněni v obchodování s lidmi. Mnoho migrantů, kteří přicházejí do jiné země, čelí řadě problémů: nedostatek práce, špatně placená práce, neznalost jazyka. V souvislosti s tím je samozřejmě hledání zaměstnání komplikované. To vše vede k tomu, že lidé začnou hledat snadný způsob, jak si vydělat peníze, a často končí u nelegální činnosti. Zneužívání migrantů prostředníky nebo náborovými agenturami je problém, jehož rozsah narůstá s rostoucími migračními toky a komercializací tohoto fenoménu. Problém se rozšiřuje z prvotního obchodování s lidmi na práci v podmínkách podobných otroctví, protože mezinárodní trh práce umožňuje obchodování s pracovními smlouvami, což vede ke zneužívání jednotlivých migrantů. Zneužívání migrujících pracovníků vedlo k volání po další regulaci náborových agentur napříč migračními koridory.

3.4 Migrace a COVID-19

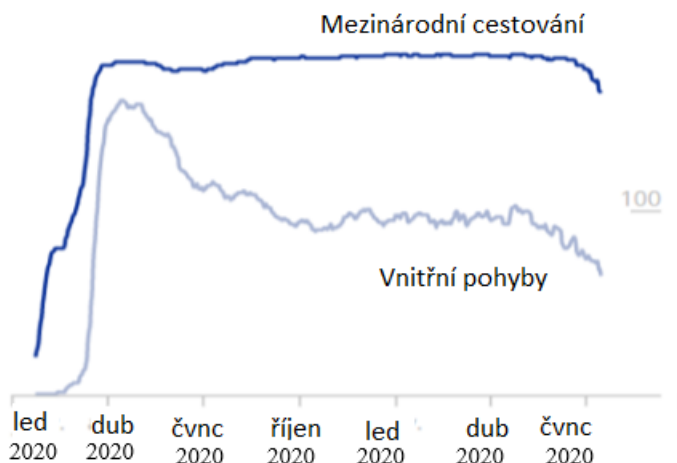
COVID-19 byl nejzávažnější pandemií za celé století kombinující vysokou míru přenosu, virové kmeny a onemocnění s vážnými příznaky, které nutí vlády jednotlivých států vstoupit na dříve neprobádané území. Zatímco primární pozornost byla nutně zaměřena na reakci na globální zdravotní krizi (např. prostřednictvím testování, léčby a vývoje očkování), část reakce zahrnovala drastické změny ve svobodném pohybu lidí po celém světě, což mělo obrovský dopad na lidskou mobilitu po celém světě. Vlády po celém

³⁵ United nations Children's Fund. *The impact of international migration on children left behind*. [online]. (PDF). [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/unpd-cm6-2007-11-p13_unicef.pdf

světě zavedly různá opatření k omezení šíření viru a od začátku roku 2020 byla zavedena řada omezení, která se postupem času vyvíjela.

COVID-19 Government Response Tracker Oxfordské univerzity³⁶ je databáze vytvořená od začátku pandemie ke sledování nově zavedených omezení v každé zemi. Na grafu 6 je vidět, jak různorodá byla omezení pohybu zavedená v určitém časovém období.

Graf 6: Omezení pohybu osob od ledna do července 2020 (počet zemí/měsíc)

Zdroj: United Nations; World migration report 2022³⁷

Z grafu 6 je patrné zavedení omezení pohybu mezi zeměmi a pohybu v rámci zemí podle jednotlivých zemí. Nejvyšší bod na grafu je 185. Na světě je 197 zemí, což znamená, že téměř všechny země kromě 12 zavedly omezení pohybu obyvatelstva.

Některé země zamezily veškerému vstupu cizích občanů a jiné zakázaly vstup občanům konkrétních zemí, zatímco jiné země zcela uzavřely své hranice, aby zablokovaly odchod a vstup všech lidí včetně svých vlastních státních příslušníků. Některé země také zavedly karanténní opatření, která vyžadují, aby cestující přijíždějící do země byli v karanténě po minimální dobu (obvykle 10–14 dní) přímo po příletu.

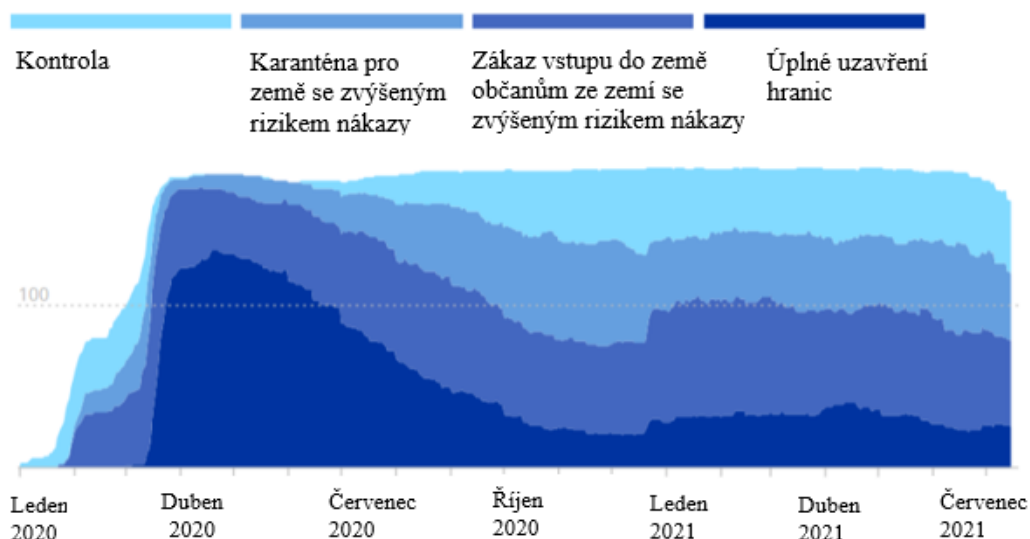
Na obrázku 2 je vidět, jaké formy opatření byly zavedeny a kdy. Světle modrá barva znamená, že při překračování hranic byla zavedena důsledná kontrola. Další rovinou je zavedení karantény pro země se zvýšeným rizikem nákazy. Dalším stupněm omezení

³⁶ University of Oxford. COVID-19 Government Response Tracker. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://www.bsg.ox.ac.uk/research/covid-19-government-response-tracker>

³⁷ United Nations. *World migration report 2022*. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/?lang=EN>

je zákaz vstupu do země občanům ze zemí se zvýšeným rizikem nákazy. Poslední stupeň omezení, úplné uzavření hranic, je vyznačen tmavě modrou barvou.

Obrázek 2: Formy opatření proti COVID-19, které byly zavedené a kdy

Zdroj: United Nations; World migration report 2022³⁸

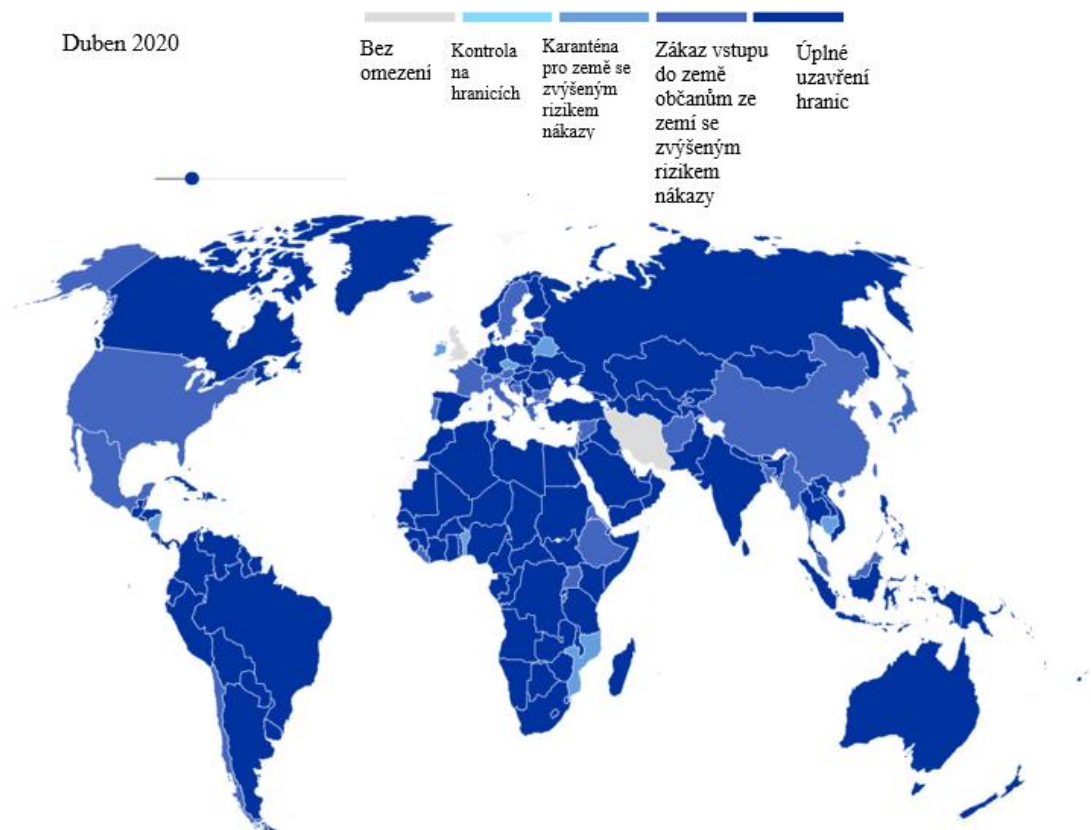
Z obrázku číslo 2 vyplývá, jaké typy omezení zavedly určité země v období od ledna 2020 do července 2021. Ve spodní části grafu je vyznačeno tmavě modrou barvou celkové uzavření hranic zeměmi. Nejvyšší hodnota na grafu – 135 zemí – byla zaznamenána v dubnu 2020, kdy epidemie koronaviru vrcholila. Dalším ukazatelem je zákaz vstupu do země osobám přijíždějícím ze zemí s vysokým rizikem infekce. Nejvyšší zaznamenaný počet zemí v březnu 2020 je 82. Dalším kritériem jsou země vyžadující izolaci pro cestující přijíždějící ze zemí s vysokým rizikem infekce – těchto zemí bylo 65. Posledním zkoumaným bodem je kontrola při vstupu do země. Nejvyšší počet zemí, v nichž byl tento jev zaznamenán, je 53 zemí v prosinci 2020.

Mezinárodní cestovní omezení ve srovnání s vnitřními kontrolami byla častěji využívána na počátku pandemie. V prvních týdnech však existovala větší rozmanitost kontrolních opatření (včetně včasného odhalení), a to pravděpodobně kvůli potřebě, aby vlády v době mimořádné nejistoty vyhodnotily závažnost krize. Navíc opatření, jako je úplné uzavření hranic, přijatá většinou zemí v prvních týdnech a měsících pandemie, byla postupem času uvolněna. Do července 2021 většina zemí tyto kontroly zrušila.

³⁸ United Nations. *World migration report 2022*. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/?lang=EN>

Na obrázku 3 je patrné, že v počáteční fázi pandemie většina zemí zcela uzavřela hranice pro pohyb obyvatelstva, což posloužilo také k pozastavení migrace.

Obrázek 3: Omezení mezinárodního cestování po světě na začátku pandemie

Zdroj: United Nations; World migration report 2022³⁹

Tmavě modrá barva na obrázku 3 označuje země, které zcela uzavřely své hranice. Z grafu 3 vyplývá, že se jedná o 185 zemí ze 197.

³⁹ United Nations. *World migration report 2022*. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/?lang=EN>

4 Analytická část práce

4.1 Analýza současného stavu migrace

Pro objasnění toho, jaký vliv má emigrace na demografické faktory země, je užitečné analyzovat, v jakém stavu je emigrace nyní. Žádný současný systém nelze pochopit, aniž by byla známa historie procesu. Pro Rusko existují čtyři fáze emigrace, které probíhaly po celou dobu existence SSSR až do současnosti:

- První vlna emigrace ze SSSR proběhla v období od roku 1918 do roku 1922 – byli to vojáci a civilisté, kteří uprchli před sovětskou vládou, jež zvítězila během revoluce a občanské války, a také před hladem. Emigrace z bolševického Ruska se podle různých odhadů pohybovala mezi 1,5 až 3 miliony lidí. Stále to však byli uprchlíci, nikoli deportovaní. Zde se samozřejmě neberou v úvahu fakultativní přesuny obyvatelstva, a to z toho důvodu, že části území bývalého ruského impéria v důsledku 1. světové války a revolučních událostí buď připadly sousedním státům (jako Besarábie Rumunsku), nebo se staly nezávislými státy jako například Finsko, Polsko a celé Pobaltí⁴⁰.
- Druhá vlna (1941–1944) – osoby vysídlené za hranice SSSR během druhé světové války a vyhýbající se repatriaci do své vlasti („přeběhlíci“)⁴¹.
- Třetí vlna (1948–1989/1990) je ve skutečnosti celá emigrace z období studené války, s nadsázkou řečeno „mezi zesnulým Stalinem a raným Gorbačovem“. Kvantitativně se jedná o přibližně půl milionu lidí, takže počet se blíží výsledkům „druhé vlny“.
- Čtvrtá vlna (1990 – dosud) je ve skutečnosti první víceméně civilizovanou emigrací v ruských dějinách. J. A. Zaionchkovskaya⁴² ve své práci „Emigrace do cizích zemí“ popisuje: „... vyznačuje se stále více rysy, které jsou typické pro emigraci z mnoha zemí naší doby, není předurčena politickými, jako dříve, ale ekonomickými

⁴⁰ FELSHTINSKY J. *K historii naše zakrytosti*. London. Overseas Publications Interchange Ltd. 1988. s. 70-78. ISBN 5-85255-014-0

⁴¹ POLJAN P. M. 2002. *Žertvy dvou diktatur: žizň, trud, uniženije i smert sovietskich vojenoplennych i ostarbajterov na čužbině i na rodině*. Rossijskaja političeskaja encyklopedia. ISBN 5-8243-0130-1

⁴² Zaionchkovskaya J.A. *Emigrace do cizích zemí*. [online]. [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/emigratsiya-v-dalnee-zarubezhie/viewer>

faktory, které nutí lidi odcházet do jiných zemí, hledat vyšší výdělky, prestižní práci, jinou kvalitu života atd.“

V posledních deseti letech se měnil počet emigrantů a imigrantů v Rusku. Na základě informace představené na webových stránkách Rosstat – federální výkonný orgán, jehož hlavním úkolem je shromažďovat a zpracovávat oficiální statistické informace – byla provedena analýza počtů migrantů.

Tabulka 3 ukazuje, kolik obyvatel žilo v Ruské federaci během let 2011 až 2021, také zahrnuje počet imigrantů a emigrantů. Je třeba zmínit, že počty imigrantů a emigrantů zahrnují pohyb uvnitř země – to znamená, že se lidé stěhují z venkova do velkých měst a naopak.

Tabulka 3: Celkový počet obyvatel Ruska, počet imigrantů a emigrantů (obyvatel/rok)

	2011	2012	2013	2014	2015
Celkový počet obyvatel	143 056 383	143 347 059	143 666 931	146 267 288	146 544 710
Imigranti	3 415 055	4 196 143	4 496 861	4 496 861	4 734 523
Emigranti	3 095 294	3 901 213	4 201 002	4 201 002	4 489 139

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Celkový počet obyvatel	146 804 372	146 880 432	146 780 720	146 748 590	146 171 015	145 557 576
Imigranti	4 706 411	4 773 500	4 911 566	4 749 769	4 120 743	4 277 442
Emigranti	4 444 463	4 561 622	4 786 712	4 464 666	4 014 269	3 847 540

Zdroj: Rosstat⁴³, vlastní zpracování

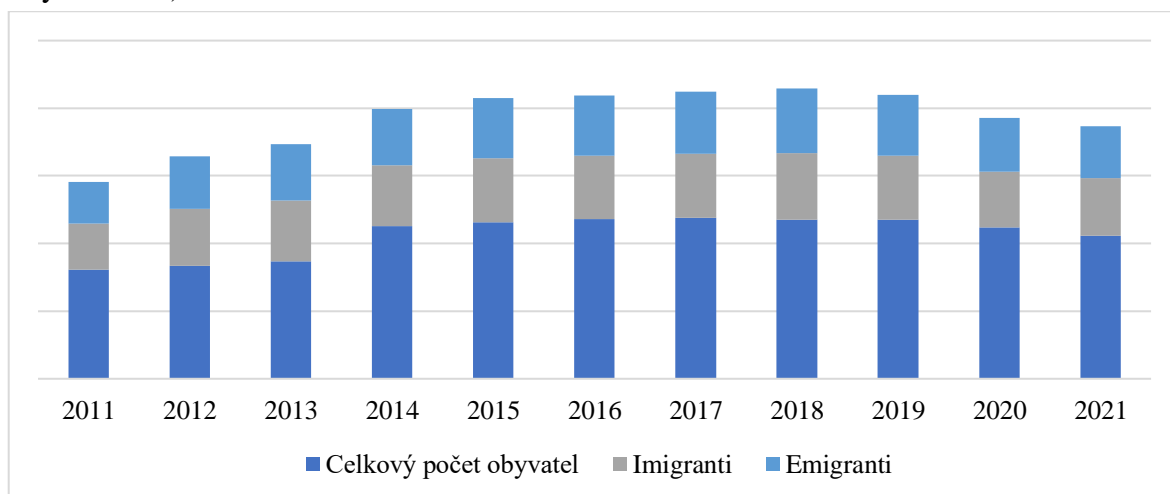
Z tabulky 3 je patrné, počet lidí v Rusku se během 10 let příliš neměnil. Většinou toto číslo zůstává na úrovni 146 milionů lidí. Ale mezi roky 2020 a 2021 je vidět, jak počet obyvatelstva se snížil o 613 439. To způsobila pandemie COVID-19, kdy kvůli nemoci během let 2020 až 2022 zemřelo 391 622 lidí.⁴⁴ Koronavirus také způsobil snížení počtu emigrujících lidí, což je vidět v tabulce – rozdíl mezi roky 2020 a 2021 je 166 729. Pohyb mezi zeměmi byl výrazně omezen.

Podle tabulky 3 byl vytvořen graf 7. Na grafu je vidět, jakou část z celkového počtu obyvatelstva tvoří emigranti a imigranti.

⁴³ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

⁴⁴ STOPKORONAVIRUS.RF. Operativnyje dannyje. [online]. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://xn--80aesfpebgmfbcl0a.xn--p1ai/information/>

Graf 7: Počet obyvatelstva Ruska včetně emigrantů a imigrantů 2011–2021 (mil. obyvatel/rok)

Zdroj: Rosstat⁴⁵, vlastní zpracování

Imigranti na grafu číslo 7 jsou zobrazeni šedou barvou, emigranti světle modrou. Jak vyplývá z grafu 7, emigranti a imigranti tvoří skoro polovinu celé populace Ruska.

Dalším ukazatelem, který bere v úvahu Rosstat, je náhrada přirozené ztráty migračním ziskem. To znamená, že počet zemřelých lidí byl nahrazen počtem lidí přibývajících do země, což znamená, že počet celé populace Ruska je méně ovlivňován počtem zemřelých. Tento ukazatel byl použit teprve v roce 2018.

V tabulce 4 níže je vidět ukazatele náhrady přirozené ztráty migračním ziskem (v %).

Tabulka 4: Náhrada přirozené ztráty migračním ziskem (v %)

	2018	2019	2020	2021
Náhrada přirozené ztráty migračním ziskem	55,6	89,9	17,7	41,2

Zdroj: Rosstat⁴⁶, vlastní zpracování

Jak vyplývá z tabulky 4, v roce 2019 náhrada dosáhla necelých 90 %, což znamená, že do země přibyl skoro stejný počet lidí, kolik v zemi tento rok zemřelo. V roce 2020 ukazatel poklesl na necelých 18 % z důvodu pandemie koronaviru. To lze vysvětlit tím, že rok 2020 znamenal rozvoj koronaviru, což mělo za následek vysokou úmrtnost. Tím, že byl také omezen pohyb mezi zeměmi, imigrace se snížila. Z těchto důvodů byl ukazatel náhrady přirozené ztráty migračním ziskem nejnižší za poslední čtyři roky.

⁴⁵ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

⁴⁶ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

Počet imigrantů se skládá z lidí, kteří se pohybují jak mimo zemi, tak i uvnitř země (mezi regiony, mezi městy). V tabulce 5 je vidět, jak se měnil procentní poměr lidí, pohybujících se mimo Rusko k lidem pohybujícím se uvnitř Ruska.

Tabulka 5: Procentní poměr obyvatel, pohybujících se mimo Rusko k lidem pohybujícím se uvnitř Ruska (obyvatel/%)

	2011	2012	2013	2014	2015
Pohyb uvnitř země	3 058 520	3 778 462	4 014 620	4 046 353	4 135 906
Pohyb mimo zemi	36 774	122 751	186 382	308 475	353 233
Procentní poměr pohybujících se mimo zemi k pohybujícím se uvnitř země	1	3	5	8	9
Celkový počet	3 095 294	3 901 213	4 201 002	4 354 828	4 489 139

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Pohyb uvnitř země	4 131 253	4 184 467	4 345 881	4 048 535	3 526 597	3 609 520
Pohyb mimo zemi	313 210	377 155	440 831	416 131	487 672	238 020
Procentní poměr pohybujících se mimo zemi k pohybujícím se uvnitř země	8	9	10	10	14	7
Celkový počet	4 444 463	4 561 622	4 786 712	4 464 666	4 014 269	3 847 540

Zdroj: Rosstat⁴⁷, vlastní zpracování

Z tabulky 5 výše vyplývá, jak se procentní poměr během let zvyšuje. Například z 1 % lidí pohybujících se mimo zemi v roce 2011 se tento ukazatel zvýšil na 13 % a v roce 2014 dosáhl svého maxima 14%. Počínaje rokem 2018 z Ruska odchází ročně více jak 400 000 lidí, mezi které patří studenti a práceschopní lidé. Přesně tato skupina lidí má největší vliv na rozvoj ekonomiky Ruska. V roce 2021 se procentní poměr snížil dvakrát (7 %) kvůli pandemii COVID-19.

Rosstat uvádí, kolik mužů a žen emigrovalo z Ruské federace za posledních 10 let. Údaje jsou v tabulce číslo 6.

Tabulka 6: Počet mužů a žen, kteří emigrovali z Ruské federace (obyvatel)

	2011	2012	2013	2014	2015
Muži	1 451 287	1 858 572	2 020 873	2 098 532	2 166 029
Ženy	1 644 007	2 042 641	2 180 129	2 256 296	2 323 110
Celkem	3 095 294	3 901 213	4 201 002	4 354 828	4 489 139

Zdroj: Rosstat⁴⁸, vlastní zpracování

⁴⁷ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

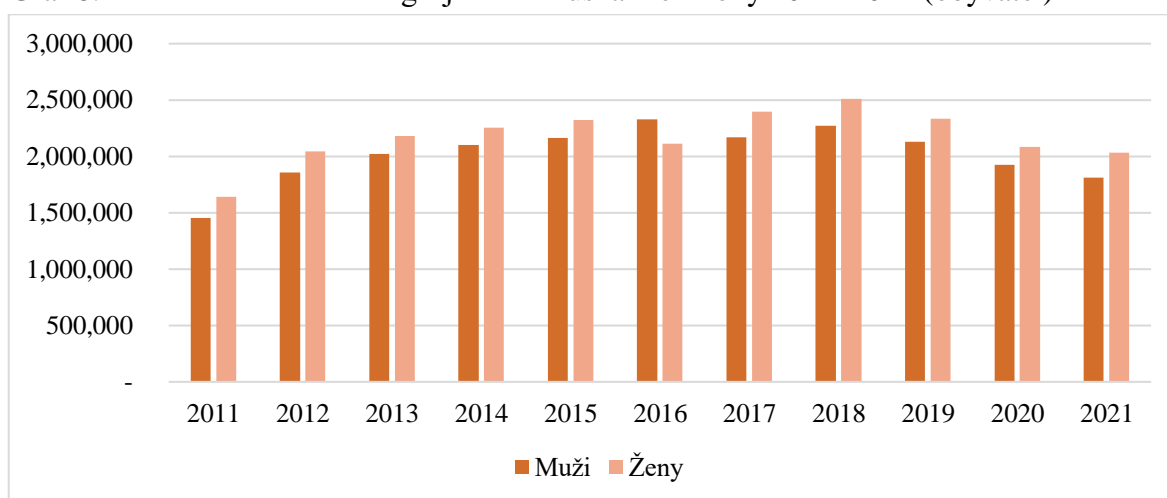
Tabulka 6: Počet mužů a žen, kteří emigrovali z Ruské federace (obyvatel)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Muži	2 329 492	2 166 963	2 273 856	2 131 377	1 927 466	1 812 022
Ženy	2 114 971	2 394 659	2 512 856	2 333 289	2 086 803	2 035 518
Celkem	4 444 463	4 561 622	4 786 712	4 464 666	4 014 269	3 847 540

Zdroj: Rosstat⁴⁹, vlastní zpracování

Pro přehlednější analýzu dat je na základě tabulky 6 vytvořen graf číslo 8, ve kterém je vidět poměr emigrantů na základě pohlaví.

Graf 8: Poměr žen a mužů emigrujících z Ruska mezi roky 2011–2021 (obyvatel)

Zdroj: Tabulka číslo 6, vlastní zpracování

Z grafu 8 plyne, že během let 2011 – 2021 počet žen vždycky převyšoval počet mužů. Podle vědců Vysoké školy ekonomické⁵⁰ v Rusku jsou ženy ve věku 18–24 let v migraci aktivnější než jejich mužští vrstevníci. V životě žen k stěhování docházelo v průměru dříve a častěji. Migrace přitom měla vzdělávací charakter. Ženy nastoupily na univerzitu nebo vysokou školu v jiném městě. U mužů vypadá typická migrační trajektorie jinak. Nejprve získají vzdělání (často spojené s prací) a pak se stěhují. Důvodem stěhování je obvykle výnosnější zaměstnání než v rodném městě.

Navzdory tomu se v roce 2022 situace dramaticky změnila. Jestliže od začátku roku odešel relativně stejný počet mužů a žen, po vyhlášení částečné mobilizace v zemi

⁴⁸ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

⁴⁹ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

⁵⁰ SUŠKO P. *Modeli migracioných biografij Rossijan: Novyje interpretacionnyje schemy*. [online]. (PDF). [cit. 2023-12-08]. Dostupné z: <https://publications.hse.ru/pubs/share/direct/212371747.pdf>

21. září 2022 začali aktivně odcházet pouze muži. Podle neoficiálních údajů od vyhlášení mobilizace v Rusku zemi opustilo 700 000 lidí. Novaya Gazeta⁵¹ (ruské společensko-politické noviny) uvádí, že podle FSB (jednotný centralizovaný systém orgánů federální bezpečnostní služby, plnící v mezích své pravomoci úkoly zajišťování bezpečnosti Ruské federace) jich více než 260 000 uprchlo ze země. Toto bylo číslo k 25. září 2022. Stojí za zmínku, že od té chvíle se odchod lidí ze země nezastavil. Je tedy logické předpokládat, že dnes je toto číslo již několikanásobně vyšší.

Protože studenti a práceschopní lidé jsou významnou skupinou, je důležité analyzovat jejich účast v migračních procesech. V tabulce 7 je představen počet lidí emigrujících mimo zemi podle věkové kategorie.

Tabulka 7: Počet obyvatel emigrujících mimo zemi podle věkové kategorie (obyvatel)

	2011	2012	2013	2014	2015
Mladší než práceschopní	4 640	6 904	8 857	14 789	18 918
Práceschopní	27 227	109 069	168 347	277 753	309 667
Starší než práceschopní	4 907	6 778	9 178	15 933	24 648

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mladší než práceschopní	24 955	32 889	39 394	36 069	37 220	20 008
Práceschopní	257 640	300 639	353 457	336 747	402 217	189 015
Starší než práceschopní	30 615	43 627	47 980	43 315	48 235	28 997

Zdroj: Rosstat⁵², vlastní zpracování

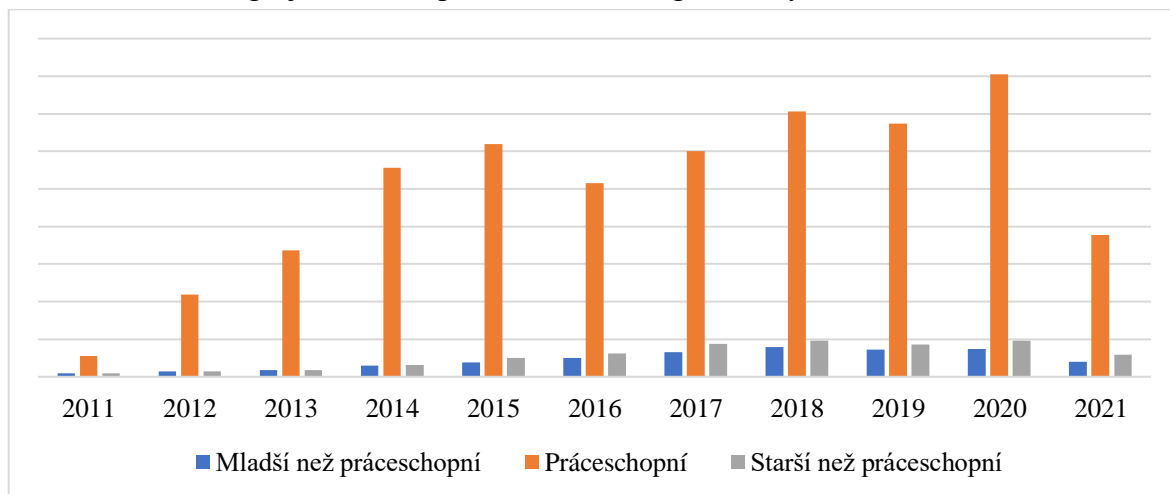
Jak vyplývá z tabulky 7, největší skupina lidí odcházejících z Ruska jsou práceschopní lidé. Na druhém místě jsou lidé starší než práceschopní a na posledním mladší než práceschopní.

Výsledky z tabulky 7 je vidět v grafu 9.

⁵¹ Novaya Gazeta Evropa. *Istočniki: v FSB nasčitali bolee 260 tisíc pokinuvšich Rossiu mužčin. Siloviki chotiat zakryt granicu no Putin ne naznačat obsuždenij.* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://novyagazeta.eu/articles/2022/09/25/istochniki-v-fsb-naschitali-bolee-260-tysiach-pokinuvshikh-rossiu-muzhchin-siloviki-khotiat-zakryt-granitsu-no-putin-ne-naznachaet-obsuzhdenii-news>

⁵² Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

Graf 9: Poměr emigrujících osob podle věkové kategorie (obyvatel)

Zdroj: Tabulka číslo 7, vlastní zpracování

V grafu 9 lze vidět, jak se časem zvýšil počet migrujících osob. Jestli v roce 2011 byl tento počet 36 774, v roce 2020 bylo toto číslo třináctkrát vyšší – 487 672 lidí.

Další otázkou je, kam se lidé nejvíce stěhují a z jakých důvodů, jaké faktory je do jiných zemí přitahují. Podle údajů online portálu Statista⁵³ (německá společnost specializující se na tržní a spotřebitelská data) byla sestavena tabulka 8, kde je vidět, kde žije největší počet emigrantů z Ruska v roce 2021.

Tabulka 8: Země, ve kterých žije největší počet emigrantů z Ruska v roce 2021 (tobyvatel)

Země	Počet lidí
Německo	235 496
Estonsko	89 989
Španělsko	81 911
Francie	55 322
Švýcarsko	40 201
Lotyšsko	40 073
Česko	39 805
Itálie	39 755
Rakousko	33 340
Finsko	28 866
Bulharsko	28 482

Zdroj: Statista⁵⁴, vlastní zpracování

⁵³ Statista. *Russian citizens living in Europe 2021, by country*. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1088611/russia-international-migrant-stock/>

⁵⁴ Statista. *Russian citizens living in Europe 2021, by country*. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1088611/russia-international-migrant-stock/>

Z tabulky 8 je patrné, že největší počet Rusů žije v Německu. To lze vysvětlit tím, že Německo má nejsilnější a nejstabilnější ekonomiku mezi státy Evropské unie (podle světového ekonomického výhledu Mezinárodního měnového fondu⁵⁵). Hrubý domácí produkt Německa v roce 2021 tvoří 4,8 bilionu dolarů. Německo lidi zajímá díky stabilitě, velkým kariéerním příležitostem a vysoké úrovni života.

Tabulka 9 ukazuje, kolik lidí se přestěhovalo do zemí mimo EU v roce 2021.

Tabulka 9: Počet obyvatel Ruské federace, kteří se přestěhovali do jiné země než EU v roce 2021 (obyvatel)

Země	Počet lidí
Ukrajina	58 000
Tádžikistán	30 230
Arménie	24 840
Kazachstán	24 350
Uzbekistán	20 800
Kyrgyzstán	18 550
Ázerbájdžán	11 550
Moldávie	11 100
Bělorusko	7 700
Turkmenistán	3 220
Gruzie	3 120

Zdroj: Statista, vlastní zpracování

Z tabulky 9 vyplývá, že nejvíce obyvatel se z Ruské federace v roce 2021 stěhovalo na Ukrajinu. Hodně lidí z Ruska se na Ukrajinu odstěhovalo ještě v roce 2014, když začala válka na východní Ukrajině. Mnozí pozici Ruska nepodporovali, druzí byli donuceni k odjezdu. Podle údajů DW⁵⁶ (německá mezinárodní televizní stanice) zpracovaných dle dat Státní migrační služby Ukrajiny 19 304 emigrantů z Ruska dostalo občanství Ukrajiny mezi lety 2014–2020. 11 860 z nich obdrželo ukrajinský pas na základě toho, že oni sami nebo jejich příbuzní se narodili nebo trvale pobývali do 24. srpna 1991 na území moderní Ukrajiny, případně v jejích dalších státních útvarech ve 20. století např. v Ukrajinské lidové republice.

Migranty lze také rozdělit podle akademického vzdělání. Rosstat dělí migranty na skupiny lidí s vysokoškolským vzděláním, doktory a kandidáty věd a lidi s nedokončeným

⁵⁵ World Economic Forum. *These are the EU countries with the largest economies*. [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2023/02/eu-countries-largest-economies-energy-gdp/>

⁵⁶ Zpravodájsství DW. *Za posledníje roky v Ukrajinu pereechali bolee 50 tisíc Rossijan*. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.dw.com/ru/rossijane-ohotno-immigrirujut-v-ukrainu-i-poluchajut-ee-grazhdanstvo/a-55576717>

vyšším odborným vzděláním. V tabulce 10 jsou uvedené počty lidí ve zmiňovaných skupinách, kteří se odstěhovaly z Ruska a nastěhovaly do Ruska mezi lety 2011 a 2021. Ovšem údaje Rosstatu neposkytují úplné informace o rozsahu odlivu kvalifikovaných odborníků: statistiky nezahrnují lidi, kteří si zachovali občanství a registraci v místě bydliště a odešli do zahraničí za studiem a na dočasné smlouvy.

Tabulka 10: Počet obyvatel ve zmiňovaných skupinách odstěhovavších a nastěhovavších se do Ruska mezi lety 2011 a 2021 (obyvatel)

Rok	Imigranti			
	Vysoká škola	Akademický titul		Nedokončené vyšší odborné vzdělání
		Doktor věd	Kandidát věd	
2011	47 676	167	842	9 294
2012	56 383	146	440	10 997
2013	58 598	147	324	9 819
2014	76 655	207	420	12 865
2015	104 885	227	444	15 418
2016	102 388	234	404	14 058
2017	96 852	219	371	12 995
2019	936 509	1 617	4 668	182 644
2020	739 981	1 438	4 712	263 240
2021	723 141	1 533	5 239	300 446
	Emigranti			
	Vysoká škola	Akademický titul		Nedokončené vyšší odborné vzdělání
		Doktor věd	Kandidát věd	
2011	9 059	35	193	1 249
2012	13 990	40	194	2 678
2013	19 845	52	225	4 522
2014	29 164	96	231	5 609
2015	36 889	110	198	7 255
2016	43 516	121	223	8 125
2017	58 584	151	279	9 063
2019	956 849	1679	4 708	181 911
2020	720 504	1 389	4 480	235 963
2021	681 236	1 417	4 857	267 076

Zdroj: Rosstat⁵⁷, vlastní zpracování

⁵⁷ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Roky 2011-2021. [online]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

Z tabulky číslo 10 je patrné, že od roku 2011 počet migrantů vzrostl několikrát. V roce 2011 počet imigrantů nepřesahoval 50 000 a počet emigrantů 11 000, v roce 2021 počet migrantů celkem tvořil téměř 2 miliony. Tuto velkou změnu lze zdůvodnit pokročilými procesy globalizace. Existují různé programy, které pomáhají lidem zapojit se do vzdělávacího procesu v jiné zemi. Jedním z příkladů je studium v České republice. Student, který přijíždí do země a naučí se český jazyk, má možnost pokračovat ve studiu na české státní univerzitě zdarma. Co se týče například doktorů a kandidátů věd, dostávají pozvání k práci od jiných univerzit v jiných zemích.

Podle předního výzkumníka z RANEPa (Institut obchodních studií na Ruské prezidentské akademii) N. Mkrčana⁵⁸ počet imigrantů s vysokoškolským vzděláním přijíždějících do Ruska překračoval v 90. letech počet samotných Rusů s vysokoškolským vzděláním. Aktuálně je tomu naopak. Mkrčan píše, že příliv málo vzdělaných lidí může bránit procesu integrace do společnosti. Příliv lidí s nízkým vzděláním může bránit procesu integrace do společnosti, ale přesto může mít pozitivní dopad na ekonomické potřeby země a může pomoci obsadit pracovní místa, která ruští občané nechtějí obsazovat.

Rok 2022 pro Ruskou federaci znamenal obrovský úbytek obyvatelstva. Emigrace se navíc od února roku 2022 nezastavila. Příčinou byla ruská invaze na Ukrajinu. Podle odhadu organizace OK Russians (nezisková organizace, která provádí výzkum s cílem vytvořit užitečné a spolehlivé informační zdroje), který se věnuje studiu emigrace Rusů v roce 2022, od 24. února, tedy poté, co Rusko rozpoutalo válku na Ukrajině, podle různých odhadů zemi opustilo 776 000 lidí. Pokud je toto číslo aktuální, současnou vlnu emigrace lze považovat za největší v posledním desetiletí a též za celé 21. století. OK Russians v březnu 2022 provedla výzkum mezi emigranty a výsledkem bylo, že většina lidí, kteří opustili Rusko, jsou lidé s vysokoškolským vzděláním a příjmem středním a výše. Možnost odjezdu považují za privilegium. Kvůli tomu, že situace není stabilní, nelze určit, zda lidé, kteří opustili zemi, jsou migranti anebo odjeli na krátkou dobu a mají v plánu se vrátit zpátky. Jak uvádí OK Russians – sami respondenti neznají odpověď na tuto otázku.

Co se týče profesí lidí, kteří opustili Rusko, podle průzkumu OK Russians to jsou lidé zaměstnaní v oboru IT. Je jich více než 45 % z celkového počtu těch, jež odjeli. Na druhém místě jsou ve stejném počtu zaměstnanci kulturní sféry, učitelé a vědci,

⁵⁸ MKTRČAN N., Kvalifirovannaja migracija v Rossii: Balans poter i priobretenij. *Ekonomičeskoje razvitie Rossii*. Tom 25. No 2. 2018. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/kvalifitsirovannaya-migratsiya-v-rossii-balans-poter-i-priobreteniy/viewer>

administrativní pracovníci. Podíl každé skupiny je 15 %. Na posledním místě jsou novináři. Je jich mezi respondenty 8 %.

Další otázkou, na kterou odpovídá OK Russians, je věk emigrujících lidí. Podle průzkumu je průměrný věk lidí, kteří odjeli z Ruska, 32 let, když průměrný věk všeho obyvatelstva v zemi je 46 let. To znamená, že zemi opustili lidé v produktivním věku. 57 % respondentů je ve věku do 35 let.

Nejvíce lidí se stěhuje do Gruzie, Turecka a Arménie, a to z důvodu, že vstoupit do těchto zemí mohou občané Ruska bez víza. 58 % respondentů vybíralo cílovou zemi náhodným způsobem (není potřeba mít vízum nebo cestovní doklad, levné letenky). Dalších 32 % odjelo do zemí, kde mají rodinu nebo přátele. 13 % respondentů zvolilo určitou zemi, protože jsou dobře seznámeni s kulturou dané země. Ostatních 10 % nemělo možnost výběru, protože tito emigranti byli přemístěni společnostmi, ve kterých jsou zaměstnáni.

Tímto současná vlna migrace neskončila. 21. září 2022 prezident Ruska vyhlásil částečnou mobilizaci, což způsobilo další obrovský úbytek lidí. Protože není zveřejněna oficiální informace ohledně počtu lidí, kteří opustili Rusko, daná kapitola je zpracována na základě článku zveřejněného nakladatelstvím Forbes.⁵⁹ Podle těchto údajů po vyhlášení mobilizace během dvou týdnů Rusko opustilo více než 700 000 lidí, přitom není možné odhadnout, kolik lidí z tohoto počtu odjelo z turistických důvodů. Forbes píše, že hned po vyhlášení mobilizace se u gruzínsko-ruských hranic vytvořila obrovská fronta, kde lidé stáli 4–5 dní. Různé zdroje uvádějí, že podle vedoucího Ministerstva vnitra republiky Kazachstán Marata Achmetzhanova mezi 21. zářím 2022 a 3. říjnem 2022 do republiky přijelo 200 000 Rusů a odjelo 147 000. Ministerstvo vnitra Gruzie informovalo o 53 000 Rusů, kteří překročili hranici během týdne od vyhlášení mobilizace, a každý den poté přijíždělo z Ruska do Gruzie 10 000 lidí. To je o 40–45 % více než v dobu před vyhlášením mobilizace. Do států Evropské unie ve stejnou dobu přijelo 66 000 Rusů, což je o 30 % více než v době před vyhlášením. Ruský velvyslanec v Helsinkách Pavel Kuzněcov uvedl, že od doby vyhlášení mobilizace do 30. září 2022 do Finska přijelo 60 000 lidí, 80 % z celkového tranzitu do jiných zemí. Celková populace v Rusku činila 145,1 milionu lidí. Od začátku roku se snížila o 480 600 osob (za stejné období předchozího roku

⁵⁹ Zpravodajství Forbes. *Iz Rossii v prvním polugodii ujechalo počti 420 000 človek*. [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné online z: <https://www.forbes.ru/society/476293-iz-rossii-v-pervom-polugodii-uehali-pocti-420-000-celovek>

se počet snížil o 307 700 osob). V první polovině roku 2022 došlo spolu s přirozeným úbytkem (383 800 osob) i k migračnímu odlivu (96 700 osob).

Velký počet osob odjíždějících z Ruska má vliv i na jiné země, protože zažívají velký příval imigrantů. Na situaci mezi Ruskem a Ukrajinou reagovala Evropská unie především sankcemi. Nejprve se jednalo o sankce proti jednotlivcům zainteresovaným na aktuálním dění a jejich majetku, později o sankce týkající se pohybu ruských občanů po Evropě.

Evropská rada uvádí soubor sankcí, které ovlivnily všechny občany Ruska:

- uzavření vzdušného prostoru EU všem ruským letadlům;
- zákaz transakcí s Ruskou centrální bankou;
- zákaz používání systému SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication – společnost pro mezibankovní finanční telekomunikaci) pro sedm ruských bank;
- zákaz poskytování eurobankovek Rusku;
- pozastavení zjednodušeného vízového režimu.

Letecká cesta z Ruska do Evropy aktuálně funguje jen přes třetí země, například celá řada Rusů cestuje do států Evropské unie přes Turecko. Česká republika zakázala vstup do země všem občanům Ruska, přijíždějícím z jakékoliv země mimo Evropskou unii a také pozastavila výdej jakýchkoliv nových víz občanům Ruské federace. V tomto případě, pokud bude člověk chtít vycestovat z Ruska do Čech, bude muset letět z Ruska do Turecka, z Turecka do jakékoliv země Evropské unie, která povoluje příjezd Rusů z třetích zemí a nakonec do České republiky. Země jako Gruzie, Kazachstán a Arménie do první čtvrtiny roku 2023 bez problémů přijímají nové migranty z Ruské federace.

Za pozornost stojí i proces emigrace občanů třetích zemí do Ruské federace. Přestože do země přijíždí mnohem méně lidí než těch, kteří odcházejí, stále existují a přispívají k rozvoji země. Následující údaje byly převzaty z nedávného výzkumu FinExpertiza⁶⁰ – síť profesionálních auditorských, oceňovacích a poradenských společností – provedeného během druhého čtvrtletí roku 2022.

Podle FinExpertiza přijelo ve druhém čtvrtletí roku 2022 do Ruska za výdělkem 3,12 milionu lidí, což je o třetinu více než loňský počet návštěvníků a podle FinExpertizy je to

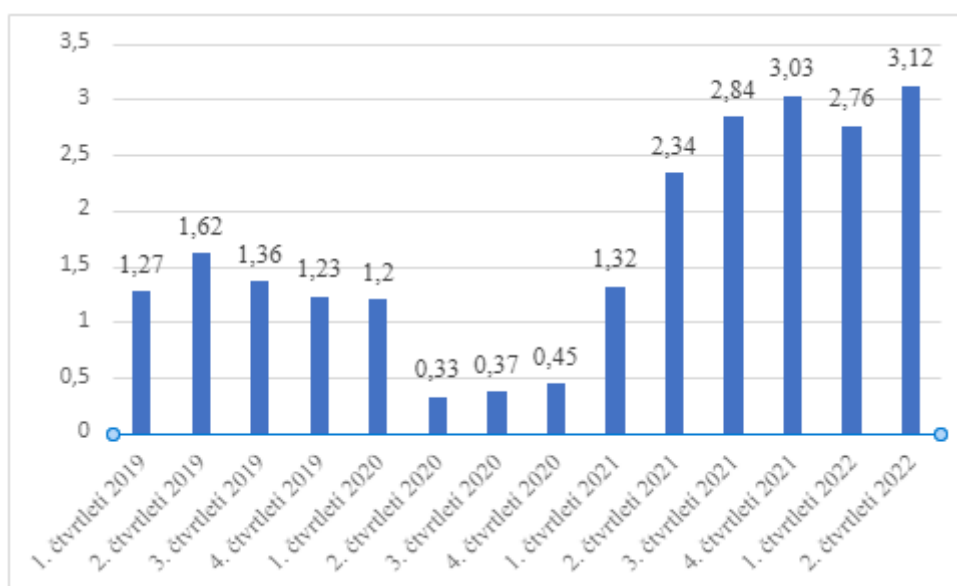
⁶⁰ TRUBNIKOVA E. *FinExpertiza*. Počet pracovních migrantů, kteří vstoupili do Ruska, dosáhl šestiletého maxima. [online]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://finexpertiza.ru/press-service/researches/2022/trud-migr-max/>

rekordní počet návštěvníků za posledních 6 let. Podle následujících údajů se ve druhém čtvrtletí roku 2022 v Rusku zaregistrovalo celkem 4,16 milionu lidí. 75 procent z nich přijelo za účelem práce.

Počet pracovních migrantů v „sankcionovaném“ druhém čtvrtletí roku 2022 se ukázal být o třetinu více než o rok dříve – za stejné období v roce 2021 přišlo do Ruska za prací pouze 2,34 milionu cizinců. Materiály zároveň uvádějí, že ve druhém čtvrtletí roku 2020 byl zaznamenán minimální příliv zahraniční pracovní síly, což bylo způsobeno především karanténními omezeními, souvisejícím z COVID-19. Do země pak dorazilo jen 330 tisíc pracovních migrantů, tedy pětkrát méně než ve druhém čtvrtletí roku 2019. Letošní číslo je dvakrát vyšší než dokonce předpandemické hodnoty.

Na grafu číslo 10 je vidět, jak se měnil počet lidí emigrujících do Ruska v období od začátku roku 2019 do druhého čtvrtletí roku 2022.

Graf 10: Počet obyvatel emigrujících do Ruska v období od začátku roku 2019 do druhého čtvrtletí roku 2022 (mil. obyvatel).

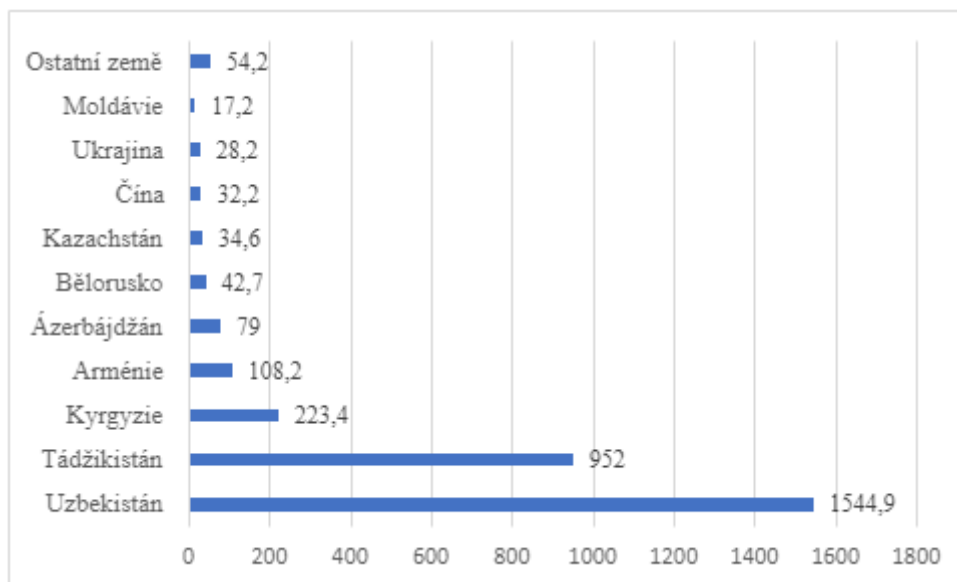
Zdroj: FinExpertiza⁶¹, vlastní zpracování.

Z grafu číslo 10 vyplývá, že nejnižší proud příchozích emigrantů byl od druhého do čtvrtého čtvrtletí roku 2020. Tento pokles je důsledkem rozšíření pandemie koronaviru a omezení pohybu po celém světě. Od druhého čtvrtletí roku 2021 začal počet emigrantů narůstat a svého maxima, jak již bylo zmíněno, dosáhl ve druhém čtvrtletí roku 2022.

⁶¹ TRUBNIKOVA E. *FinExpertiza*. Počet pracovních migrantů, kteří vstoupili do Ruska, dosáhl šestiletého maxima. [online]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://finexpertiza.ru/press-service/researches/2022/trud-migr-max/>

Na základě údajů FinExpertiza bylo odhaleno, ze kterých zemí pocházel největší proud emigrantů. Informace jsou uvedené v grafu číslo 11.

Graf 11: Země, ze kterých pochází největší počet emigrantů (mil. obyvatel)

Zdroj: FinExpertiza⁶², vlastní zpracování.

Jak vyplývá z grafu číslo 11, větší počet osob dorazil z Uzbekistánu - 1 544 900 osob. Nejméně lidí dorazilo z Moldavska – 172 000 lidí. Z grafu je vidět, že obecně emigranti pocházejí ze zemí bývalého Sovětského svazu.

Prezidentka FinExpertiza Elena Trubniková poznamenala, že pokud v prvním čtvrtletí letošního roku na pozadí prudkého kolapsu rublu došlo k odlivu pracovních migrantů, pak ve druhém čtvrtletí to bylo kompenzováno naopak masivním přílivem zahraniční pracovní síly. Do Ruska podle ní kromě navrácených pracovníků přišlo i mnoho nových.

Vliv na to mělo především nečekaně silné posílení rublu, v jehož důsledku se ruský trh práce stal pro cizince atraktivnějším, protože se zvýšily jejich výdělků v cizí měně. Migrantů tak mohli zvýšit remitence do svých domovských zemí. Jak poznamenala Trubniková, je také důležité, že stavebnictví, které zaměstnává značný počet pracovních migrantů, vykázalo růst. Nedostatek pracovníků v ruské ekonomice přitom nezmizel – navzdory krizi zůstala nezaměstnanost na nízké úrovni.

⁶² TRUBNIKOVA E. *FinExpertiza*. Počet pracovních migrantů, kteří vstoupili do Ruska, dosáhl šestiletého maxima. [online]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://finexpertiza.ru/press-service/researches/2022/trud-migr-max/>

4.2 Analýza příčin migrace

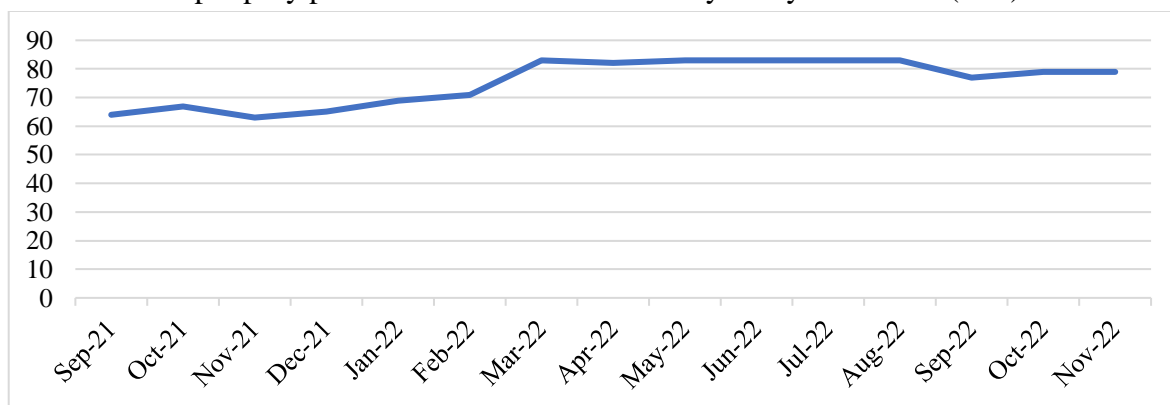
4.2.1 Politická situace v Rusku

Politická situace v zemi hraje v procesu rozhodování o emigraci nemalou roli. Ruská politika je již 20 let ovlivňována prezidentem V. Putinem. Nejprve zastával dvě volební období po sobě prezidentskou funkci, jedno období byl ve funkci předsedy vlády a nyní je opět prezidentem. V roce 2020 inicioval Vladimír Putin reformu, v jejímž důsledku bylo možné, aby od roku 2024 vykonával dvě další funkční období, což znamená, že v případě, že bude zvolen prezidentem v těchto dalších dvou volbách, bude V. Putin prezidentem Ruska déle než 30 let. Od jeho znovuzvolení v roce 2018 proti pouze symbolické opozici ruské úřady dále posílily kontrolu nad médii, čímž utlumily zárodky opozičního hnutí.

Ústava zakládá silné prezidentství s pravomocí odvolat a jmenovat předsedu vlády, což musí potvrdit parlament. Prezident je volen až na dvě po sobě jdoucí šestiletá období. Ústavní dodatky schválené v roce 2020 umožňují Putinovi kandidovat v dalších dvou po sobě jdoucích funkčních obdobích prezidenta, což může jeho vládu prodloužit do roku 2036.

Jak plyne z grafu číslo 12, podle oficiálních údajů v roce 2022 vzrostla míra důvěry v prezidenta po vypuknutí války na Ukrajině na 81 %.

Graf 12: Míra podpory prezidenta V. Putina mezi ruským obyvatelstvem (v %)

Zdroj: Levada Centrum⁶³, vlastní zpracování

Lze se domnívat, že by bylo iracionální brát toto číslo jako skutečné, vezme-li se v úvahu chování ruských úřadů během zmíněných shromáždění, jakož i zvýšená

⁶³ Levada Centrum. Odobrenije institutov, rejtingy partij i politikov. [online]. 2022. [cit. 2022-11-06]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2022/03/30/odobrenie-institutov-rejtingi-partij-i-politikov/>

kontrola nad veřejnými apely a prohlášeními vůči úřadům po začátku války na Ukrajině. Lze usuzovat, že část lidí, kteří odpověděli „důvěřuji“, jsou lidé, kteří byli nuceni odpovědět přiměřeně, nebo lidé, kteří se z toho či onoho důvodu bojí odpovědět jinak. Na základě analýzy těchto skutečností lze konstatovat, že v situaci politické nesvobody nelze výsledky průzkumu brát jako názor většiny.

D. Ključerov a D. Baranov ve své práci „Politická situace v moderním Rusku“⁶⁴ provedli průzkum mezi občany země s cílem identifikovat politický kurz země. Na základě výsledků průzkumu autoři dospěli k závěru, že lidé v Rusku jsou rozděleni do tří skupin podle své politické identity:

- antizápadní (izolacionisté);
- „západ'ané“ (antiizolacionisté);
- apolitičtí.

Výsledkem výzkumu bylo následující:

- 48 % respondentů jsou antizápadních;
- antizápadní částečně podporuje 36 % respondentů;
- žádný protizápadní názor nemá 16 % respondentů.

Dalším krokem v průzkumu autorů bylo se dozvědět, jaké procento respondentů podporuje nacionalismus. Za tímto účelem byl proveden následující průzkum, jehož výsledkem bylo zjištění, že:

- nacionalismus nepodporuje 61 % dotázaných;
- 10 % dotázaných nejsou izolacionisté, ale podporují nacionalismus;
- 29 % dotázaných jsou izolacionisté, kteří zároveň podporují nacionalismus.

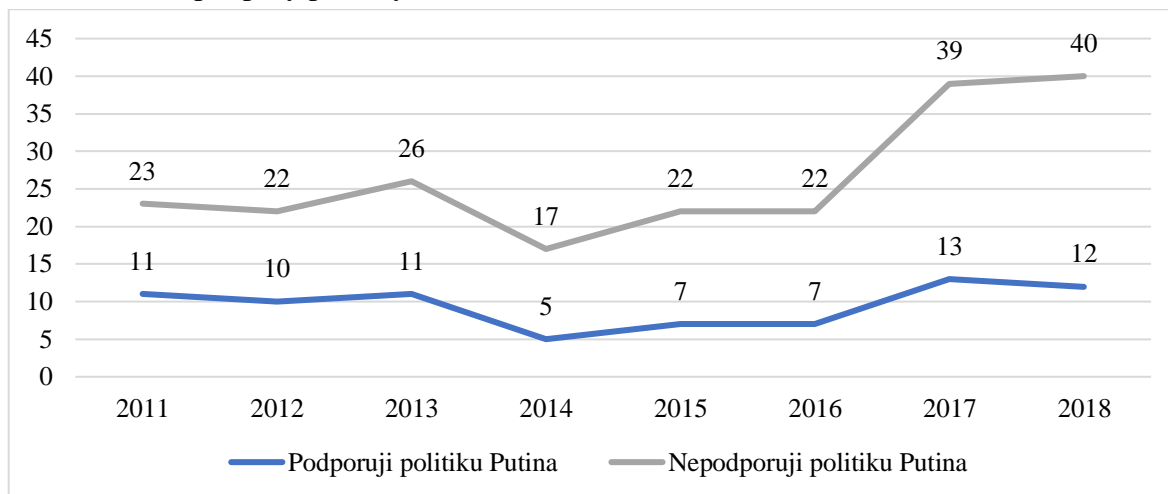
Nakonec autoři zjistili, jaké procento respondentů v zemi je apolitických. Výsledky jsou následující:

- apolitičtí – 33 %;
- respondenti se zájmem o politiku – 66 %.

Analytická společnost Gallup v roce 2019 provedla průzkum mezi občany Ruska s cílem zjistit, zda existuje souvislost mezi touhou lidí emigrovat a jejich podporou ruského prezidenta. V grafu 13 jsou vidět výsledky studia Gallupu ohledně zmíněného tématu.

⁶⁴ KLJUČEROV D., BARANOV D. *Bulletin Social-Economic and Humanitarian Research*. Vyp. 5 Politická situace v moderním Rusku. 2020. [online]. [cit. 2022-12-06]. ISSN 2658-5561. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-situatsiya-v-sovremennoy-rossii/viewer>

Graf 13: Míra podpory politiky V. Putina (v %)

Zdroj: Gallup, vlastní zpracování

Na grafu číslo 13 je patrné, že během času touha občanů, kteří nepodporují politiku V. Putina, po migraci roste. V roce 2018 byl ukazatel 40 %, když v roce 2011 tento poměr tvořilo 23 % respondentů. Prudkou změnu u lidí, kteří nepodporují prezidenta, lze v roce 2014 vysvětlit tím, že rok 2014 pro Rusy znamenal připojení Krymu k Rusku a úspěšnou olympiádu v Soči. Podle Gallupu⁶⁵ míra důvěry k politice prezidenta tento rok vzrostla na 83 %. Tato situace vydržela ještě několik let, ale v roce 2018 dosáhl ukazatel touhy po migraci nejvyššího čísla – 40 %, zatímco míra důvěry k Vladimíru Putinovi se zase snížila o 1 procenta.

I když vztah obyvatel k prezidentovi a jeho politice hraje roli v rozhodování o migraci, není jedinou příčinou k rozhodování. Důležitá je také ekonomická situace ve státě.

4.2.2 Ekonomická situace v Rusku

Podle údajů World Population Review⁶⁶ zaujímá v roce 2022 Rusko 53. místo mezi zeměmi na světě z hlediska HDP na obyvatele. HDP na obyvatele v Rusku tvoří 27 903 amerických dolarů při počtu obyvatel 144 712 314. Pro srovnání HDP/obyv. Lucemburska při počtu obyvatel 647 599 se rovná 118 001 amerických dolarů.

⁶⁵ Zpravodajství Gallup. *Record 20% of Russians Say They Would Like to Leave Russia*. [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://news.gallup.com/poll/248249/record-russians-say-leave-russia.aspx>

⁶⁶ World Population Review. *GDP per Capita by country*. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/gdp-per-capita-by-country>

Ve Spojených státech amerických je podíl HDP na obyvatele při 338 289 857 obyvatel 63 416 amerických dolarů.

Růst HDP/obyv. ukazuje, že země produkovala více zboží a služeb, a to zvýšilo daňové příjmy do státního rozpočtu. Pokles HDP/obyv. může být známkou ekonomického poklesu: lidé méně nakupují, firmy méně vyrábějí, podnikatelské a vládní příjmy klesají.

Rosstat⁶⁷ analyzuje, jak HDP/obyv. v Rusku během času každým rokem rostl. Z 60 114 miliard rublů v roce 2011 vzrostl HDP/obyv. na 130 795,3 miliardy rublů v roce 2021. To znamená, že se během deseti let ekonomika Ruska rozvíjela. Ale v roce 2020 se HDP/obyv. Ruska zmenšil o 2 miliardy ve srovnání s rokem 2019 kvůli pandemii koronaviru a pak pokračoval v růstu v roce 2021. To znamená, že v roce 2020 byla ruská ekonomika těžce zasažena pandemií koronaviru, a v důsledku toho vykázala pokles indexu HDP/obyv.

Podle odhadu Rosstatu⁶⁸ v druhém kvartálu roku 2022 HDP/obyv. tvoří 95,9 % úrovně HDP/obyv. v druhém kvartálu roku 2021. První polovina roku 2022 znamenala nárůst HDP na obyvatele. oproti roku 2021.. To může mít tři příčiny:

- Nízkou úroveň HDP/obyv. v roce následujícím po pandemii (2021). V roce 2020 měly téměř všechny ukazatele nízké hodnoty v důsledku omezení spojených s pandemií. V roce 2021 se HDP/obyv. začal oživovat a i v podmínkách krize se jeho hodnota ukázala být vyšší než o rok dříve.
- Kvůli sankcím zavádným na začátku roku 2022 lidé očekávali negativní důsledky například zdražení či odchod mnoha značek z Ruska. Na tomto pozadí vzrostly výdaje domácností, což zajistilo růst příjmů podnikatelského sektoru v maloobchodě a velkoobchodě.
- Přilákání nových investic před zavedením sankcí. V lednu a únoru byla ekonomika v relativně normálním stavu a ruský byznys mohl dokonce přilákat investory.

Proto procentní poměr HDP/obyv. Ruska v prvním kvartálu 2022 je 103,5 % k prvnímu kvartálu roku 2021. Ale stejně je nakonec procento HDP/obyv. za celou polovinu roku 2022 o 5,4 % menší než stejný ukazatel v první polovině roku 2021.

⁶⁷ Rosstat. *Ekonomika, VVP a při čem tut Big Mac*. [online]. [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/ps/accounts/>

⁶⁸ Rosstat. *O proizvodstvě VVP vo 2. kvartalě 2022*. [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/152_09-09-2022.html

Co se týče pozice Ruské federace ve světě v objemu průmyslové výroby, zaujímá země 15. místo mezi všemi zeměmi světa. Jeho výrobní výstup představuje 139 miliard amerických dolarů, což tvoří 11 % národní výroby a 1 % celkové globální výroby. Zemí s největší průmyslovou výrobou je Čína s výrobním výstupem 2 triliony amerických dolarů a procentním podílem na globální výrobě ve výši 20 %.⁶⁹

Podle Rosstatu se objem průmyslové výroby v Rusku zmenšil o 0,5 % ve srovnání s rokem 2021. Rosstat prováděl analýzu čtyř sektorů průmyslové výroby:

- zpracovatelského průmyslu;
- teplárenství a energetiky;
- odvětví souvisejícího se zásobováním vodou a hygienou, likvidací odpadů a odstraňováním znečištění;
- komoditního sektoru.

Jak uvádí Rosstat⁷⁰, tři ze čtyř sektorů vykázaly pokles objemu výroby ve srovnání s červencem 2021, a to jsou zpracovatelský průmysl, teplárenství a energetika a odvětví související se zásobováním vodou a hygienou, likvidací odpadů a odstraňováním znečištění. Ukazatel zpracovatelského průmyslu se snížil o 1,1 % ve srovnání s rokem 2021. V energetickém sektoru došlo ke snížení o 0,5 % ve srovnání s rokem 2021. Poslední odvětví související se zásobováním vodou a hygienou, likvidací odpadů a odstraňováním znečištění ukázalo největší pokles od roku 2021 – ukazatel se zmenšil o 14,9 %.

Co se týče dalších sektorů, největší zvýšení objemu výroby vykázal sektor výroba kovodělných výrobků (včetně stavebních konstrukcí), kromě strojů a zařízení. Na druhém místě je výroba léků a materiálů používaných pro lékařské účely – zde je zvýšení o 17,5 % ve srovnání s rokem 2021.

Největší pokles zaznamenal sektor výroby motorových vozidel, přívěsů a návěsů – zde je snížení až o 58,1 % ve srovnání s rokem 2021. Na druhém místě je zpracování dřeva a výroba výrobků ze dřeva a korku (kromě nábytku), výroba výrobků ze slámy a pletacích materiálů se snížením o 20,4 %.

⁶⁹ WEST D., Lansang C. *Global manufacturing scorecard: How the US compares to 18 other nations*. [online]. [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/research/global-manufacturing-scorecard-how-the-us-compares-to-18-other-nations/>

⁷⁰ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. *Dinamika promyšlennogo proizvodstva v ijulě 2022 goda*. [online]. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/folder/313/document/178081>

Uvedené změny souvisejí s aktuální politickou situací v zemi, sankcemi uvalenými ze Západu, nestabilitou a nárůstem počtu podnikatelů pesimistických ke zvyšování objemu výroby v blízké budoucnosti.

Podle zprávy světové banky inflace v Rusku v roce 2022 vzrostla. V roce 2019 byla inflace v Rusku na 4,5 %, v roce 2020 na 3,4 %, v roce 2021 na 6,7 %. Odhadovaná míra inflace v roce 2022 dosáhne podle Světové banky v Rusku 13,9 %, což je téměř dvakrát více než v roce 2021. Inflace podle Světové banky zůstane nad deklarovaným cílem centrální banky Ruska ve výši 4 % do roku 2024. Důvodem jsou obrovské ztráty bank v první polovině roku 2022, kdy bankovní systém země utrpěl ztrátu 1,5 bilionu rublů, což je 13 % jejich celkového kapitálu.

Podle Světové banky⁷¹ se očekává, že mírný růst ruské ekonomiky začne nejdříve v roce 2024. Ekonomika po uvalených sankcích nastoupí cestu ke stabilizaci a zahájí postupné ožívání domácí poptávky a exportu. Předpovědi však nevypadají příliš pozitivně. Světová banka se domnívá, že růst ruské ekonomiky bude téměř zanedbatelný, ne-li negativní, protože Rusko ztratilo přístup k hlavním zdrojům produktivity. Očekává se, že míra chudoby bude v roce 2023 činit 4 %. V roce 2024 bude tento ukazatel o něco nižší, ale ke snížení chudoby to nepovede. Takto světová banka komentuje současnou ekonomickou situaci v Rusku: „*Rusko je zranitelné vůči nižší poptávce po energiích a komoditách a jejich cenám, což by se mohlo projevit slabším globálním růstem. Další rizika vyplývají z částečné mobilizace oznámené v září, která by mohla oslabit domácí poptávku a zvýšit tlak na trh práce a finanční sektor.*“⁷²

Další příčinou, která má vliv na rozhodovací proces migrantů, je sociální situace v zemi. Jedním z ukazatelů vysoké sociální úrovně je index lidského rozvoje (HDI – Human development index). UNPD (United Nations Development Programme)⁷³ zakládá do pojmu HDI tři dimenze, z nichž každá má v sobě zahrnuté indikátory a indexy:

- Dimenze: **dlouhý a zdravý život**
 - Indikátor: očekávaná délka života při narození;

⁷¹World Bank. 2022. *Macro Poverty Outlook. Russian Federation*. [online]. (PDF). [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/d5f32ef28464d01f195827b7e020a3e8-0500022021/related/mpo-rus.pdf>

⁷²World Bank. 2022. *Macro Poverty Outlook. Russian Federation*. [online]. (PDF). [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/d5f32ef28464d01f195827b7e020a3e8-0500022021/related/mpo-rus.pdf>

⁷³UNPD. Human Development Report. *Human Development Index*. [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>

- Index: index naděje dožití.
- **Dimenze: znalosti a dovednosti**
 - Indikátor: očekávané roky školní docházky;
 - Index: index vzdělání.
- **Dimenze: slušná životní úroveň**
 - Indikátor: HND (hrubý národní produkt) na hlavu;
 - Index: index HND (hrubý národní produkt).

Všechny tři dimenze dohromady tvoří index lidského rozvoje. HDI byl vytvořen, aby zdůraznil, že lidé a jejich schopnosti by měli být konečným kritériem pro hodnocení rozvoje země, nikoli pouze ekonomického růstu.

Podle analýzy HDI každé země od UNPD je Ruská federace je na 52. místě, což není tak špatný výsledek. Rusko UNPD zahrnuje do skupiny zemí s velmi vysokým lidským rozvojem. Index lidského rozvoje Ruska v roce 2021 je na úrovni 0,822 s délkou života 69,4 let, střední délkou vzdělání 12,8 let a hrubým národním produktem na obyvatele 27 166 amerických dolarů. Od roku 2020 Rusko kleslo ze 49. místa na 52. místo⁷⁴. Na prvním místě je Švýcarsko s HDI 0,962, délkou života 84 let, střední délkou vzdělání 13,9 let a velikostí HND na obyvatele 66 933 amerických dolarů.

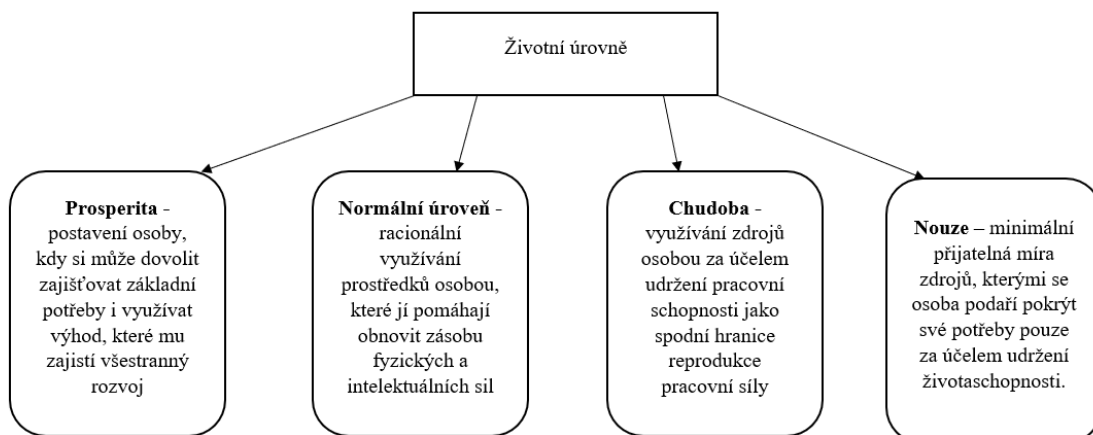
Životní úroveň jako komplexní socioekonomická kategorie vyjadřuje úroveň rozvoje fyzických, duchovních a sociálních potřeb, míru jejich uspokojování jakož i podmínky ve společnosti pro rozvoj a uspokojování těchto potřeb. Systémotvorným základem je v tomto případě rozmanitost lidských potřeb a potřeb, které vznikají a jsou realizovány ve sféře spotřeby. Na úroveň života v zemi má vliv i příjem.

N. V. Nazarjeva⁷⁵ ve svém článku „Životní standardy a jejich sociální a infrastrukturální aspekty v Rusku“ dělí životní standardy na čtyři úrovně, což je vidět na obrázku 4 níže.

⁷⁴ UNPD. Human Development Report. *Human Development Index*. [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>

⁷⁵ NAZARJEVA N. V. Naučný žurnal Uspěchy sovremennogo jestesstvoznaniya. Uroven žisni i ego socialno-infrastukturnyje aspekty. *Uspechy sovremennogo jestesstvoznaniya*. No 11. 2004. s. 85-87. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=13716>

Obrázek 4: Schéma dělení životních standardů

Zdroj: Nazarjevá N. V. Naučný žurnal Uspěchy sovremennogo jestesstvoznanija. Urověň žisni i ego socialno-infrastukturnyje aspekty⁷⁶, vlastní zpracování

Autorka dělí životní úroveň na prosperitu, normální úroveň, chudobu a nouzi. Podle Rosstatu byla v prvním čtvrtletí roku 2022 hranice chudoby v Rusku 12 916 rublů. Populace s příjmem pod hranicí chudoby v zemi činila 20,9 milionu lidí, což je 14,3 % z celkového počtu obyvatel. Za hlavní důvod Rosstat označuje prudký nárůst inflace na 11,54 %. Míra nezaměstnanosti se podle Rosstatu v prvním čtvrtletí roku 2022 snížila z 5,6 % na 4,2 %. Průměrná nominální mzda v 1. čtvrtletí 2022 dosáhla 60 101 rublů, což je nárůst o 15 % ve srovnání s 1. čtvrtletím 2021. Reálné mzdy vzrostly o 3,1 %.⁷⁷

Podle online portálu WorldData je Rusko na 39. místě v žebříčku zemí rozdělených podle úrovně průměrné mzdy. Tato hodnota pro Rusko tvoří 967 amerických dolarů v roce 2021, což je přibližně 22 600 CZK, přičemž například v Česku byla průměrná mzda v roce 2021 na úrovni 34 360 CZK. Průměrný plat v Německu, které je pro ruské emigranty atraktivní, byl v roce 2021 4 253 amerických dolarů, tedy zhruba 99 500 Kč.⁷⁸

Na konci roku 2021 VCIOM (Ruské centrum pro výzkum veřejného mínění) provedlo výzkum sociálního blahobytu mezi občany Ruska. Výsledky ukazují, že index sebehodnocení finanční situace představoval 53 %. VCIOM uvádí, že 76 % lidí považuje

⁷⁶ NAZARJEVA N. V. Naučný žurnal Uspěchy sovremennogo jestesstvoznanija. Urověň žisni i ego socialno-infrastukturnyje aspekty. *Uspěchy sovremennogo jestesstvoznanija*. No 11. 2004. s. 85-87. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=13716>

⁷⁷ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Novosti Rosstatu. Rosstat predstavljajet dannyje o zaniatosti i bezrabotice v fevrale 2020 goda. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/folder/313/document/80528>

⁷⁸ World Data. *Average income around the world*. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/average-income.php>

finanční situaci své domácnosti za střední nebo pozitivní. 23 % lidí považuje svou finanční situaci za negativní. Index životní spokojenosti se podle VCIOM ve srovnání s rokem 2020 nezměnil. Ukazatel tvoří 47 %, kde 48 % je v zásadě spokojeno, 25 % vnímá situaci neutrálně, 26 % lidí spokojeno není. V otázce ekonomické krize 61 % respondentů věří, že nejhorší období Rusko čeká v budoucnu, 16 % věří, že aktuálně těžkým obdobím prochází, 18 % věří, že Rusko už má těžké období za sebou.⁷⁹

⁷⁹ VCIOM, ruské centrum pro výzkum veřejného mínění. *Socialnoje samočuvstvije Rossian: monitoring*. [online]. [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: <https://wciom.ru/analytical-reviews/analiticheskii-obzor/socialnoe-samočuvstvie-rossijan-monitoring>

4.3 Analýza dopadu emigrace Rusů pro Ruskou federaci

4.3.1 Fenomén odlivu mozků

Fenomén odlivu mozků neboli odliv lidského kapitálu je negativním dopadem emigrace pro Ruskou federaci. Cambridgeský slovník popisuje proces odlivu mozků jako situaci, kdy velké množství vzdělaných a velmi kvalifikovaných lidí opouští svou zemi, aby žili a pracovali v jiné zemi, kde jsou lepší platy a podmínky.⁸⁰

Od roku 2019 má Ruská federace jednu z nejvyšších terciárních úrovní v zemích OECD, a to 63 % ve věku 25–34 let ve srovnání s průměrem OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) ve výši 44 %. A přesto výdaje na terciární vzdělávání zůstávají pod průměrem OECD.⁸¹

Podle Informační telegrafní agentury TASS Ruska se na základě výzvy Nikolaje Dolguškina, tajemníka Akademie věd Ruska, od roku 2012 výrazně zvýšil počet vysoce kvalifikovaných jednotlivců a vědců, kteří opustili Rusko. Poznamenal, že neustálý odliv vysoce kvalifikovaných jedinců a vědců má negativní vliv na počet výzkumníků. V roce 2012 pracovalo v jiných zemích asi 14 tisíc specialistů. V jiných zemích v roce 2021 pracuje téměř 70 tisíc odborníků. Pokračoval tím, že jedinou vyspělou zemí, kde počet vědců neustále klesá, je Rusko. Podle Dolguškina se počet výzkumníků od roku 1990, kdy byla Ruská federace v této statistice na prvním místě na světě, propadl z 992 tisíc na 348 tisíc, tedy zhruba o 65 %.⁸²

Nedostatek kvalifikovaného personálu může ovlivnit rozvoj ekonomiky země. V moderní době je po specialistech vysoká poptávka, neboť tito jedinci jsou potřební k tomu, aby se podíleli na nezbytných podmínkách pro vytvoření prosperující společnosti. Ztráta těchto odborníků je pro Rusko velmi významná. Vedle nákladů na jejich školení a vzdělávání ze státního rozpočtu i ze soukromých výdajů obyvatelstva jsou zde další potenciální ztráty z podprodukce, poklesu výkonnosti ekonomiky a omezení vědeckotechnického rozvoje.

⁸⁰ Cambridge dictionary. „Brain drain“. [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/brain-drain>

⁸¹ OECD. Country note. Education at a glance 2019 (PDF). [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_RUS.pdf

⁸² Tass Nauka. *RAN: Za hranicu z 2012 goda stalo ujezhat v petkrat bolše učenych*. 2021. [online]. [cit. 2022-11-31]. Dostupné z: <https://nauka.tass.ru/nauka/11198355>

Akceleraci procesu intelektuální migrace napomáhají globalizační procesy probíhající v různých sférách života – v podnikání, vzdělávání, na trhu práce, v oblasti informačních technologií. Velký význam má migrační politika vyspělých zemí, zjednodušení jejích pravidel a podmínek pro vstup vysoce kvalifikovaných odborníků a studentů, vytváření pro ně příznivých životních podmínek.⁸³

Od roku 2010 počet kvalifikovaných odborníků a vědců opouštějících Rusko neustále roste. V roce 2018 Boston Consulting Group sdílela průzkum provedený mezi ruskými obyvateli o tom, s jakou pravděpodobností jsou ochotni se přestěhovat za prací do zahraničí. BCG uvedla, že 46 % dotázaných by se chtělo přestěhovat a pracovat v zahraničí. Nejžádanějšími destinacemi jsou Německo, Spojené státy americké, Velká Británie, Austrálie a Kanada, tedy země se silnou a stabilní ekonomikou. Při dotazu na důvody, proč se respondenti chtějí stěhovat, většina z nich zvolila jako hlavní ukazatel zajímavé pozice. Na druhém místě byla práce a na třetím místě finanční ohodnocení. Nejmenší hodnotu pro respondenty představoval dobrý vztah s kolegy. Z hlediska věku a úrovně vzdělání respondentů bylo 57 % lidí mladších 30 let; 47 % respondentů má magisterský nebo vyšší titul.⁸⁴

Zaměstnavatelé v zemi musejí následující faktory vzít v úvahu při svém úsilí o nábor a udržení pracovní síly, protože složky práce, které inspirují ruské občany, se liší od těch, které se uvádějí ve zbytku světa. Pro začátek (přestože finanční odměna je mezi respondenty celosvětově na desátém místě) ruští respondenti studie uvedli, že solidní plat a bonusy jsou nejdůležitějšími aspekty práce. Ruští respondenti také přikládali důležitost finanční stabilitě zaměstnavatele, dostatečnému školení a bezpečnosti práce. Respondenti globálního průzkumu však tyto pracovní faktory řadí na šesté, čtvrté a sedmé místo.

Mladší Rusové a lidé z IT technologií, výzkumu a dalších digitálních pracovních oblastí by mohli uvažovat o odchodu ze země za prací z jiných důvodů, než jsou peníze. Šance na lepší pracovní alternativy, získání pracovních zkušeností a vyšší kvalitu života pravděpodobně ovlivní rozhodnutí těchto žádaných skupin mnohem více než u jiných Rusů, kteří se stěhují do zahraničí.

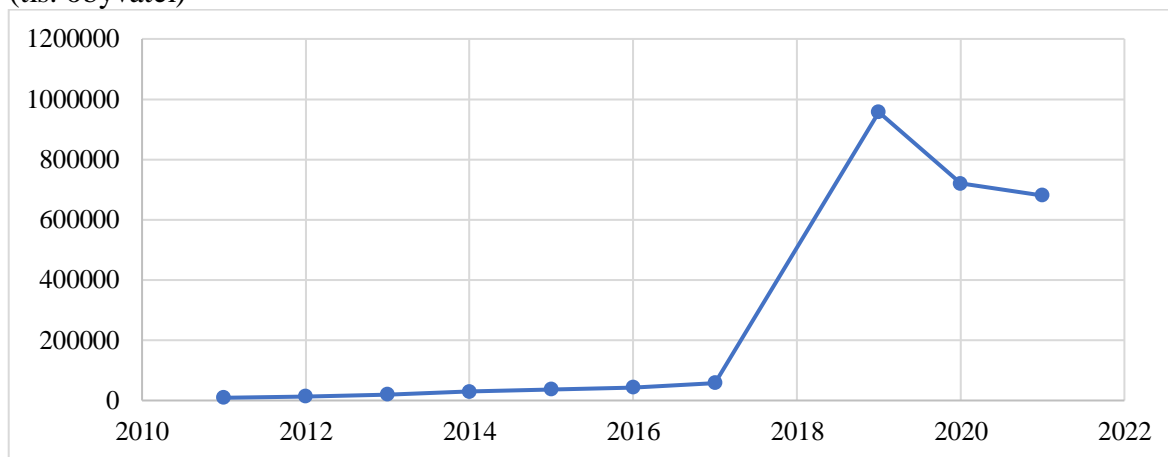
⁸³ PAVLOVA, C. I. Intelektualnaja migracija v razvitych stranach. *Naučnaja politika i problemy razvitiya nauky*. [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/intellektualnaya-migratsiya-v-razvityh-stranah/viewer>

⁸⁴ RAINER S. BCG. Russia Faces a Talent Conundrum. [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://www.bcg.com/publications/2018/russia-faces-talent-conundrum-global-talent>

Podle WIPO (Světová organizace duševního vlastnictví) bylo Rusko v roce 2021 na 45. místě mezi 132 ekonomikami a na 29. místě z 32 ekonomik v Evropě. V porovnání s objemem svých výdajů na inovace Rusko vyvíjí méně inovací, uvádí WIPO.⁸⁵

Kromě analyzované situace graf 14 níže poskytuje lepší představu o tom, kolik vysoce kvalifikovaných lidí v průběhu roků 2011-2022 Rusko opustilo.

Graf 14: Počet vysoce kvalifikovaných osob opouštějících Rusko během let 2011–2021 (tis. obyvatel)

Zdroj: Rosstat⁸⁶, vlastní zpracování

Jak vyplývá z grafu 14, za celou dobu do roku 2020 se odliv vysokoškolsky vzdělaných lidí ze země pouze zvyšoval a svého maxima dosáhl v roce 2019 – 956 849 osob. Počínaje rokem 2020 toto číslo začalo klesat kvůli příchodu koronaviru a omezením, která v souvislosti s tím vznikla.

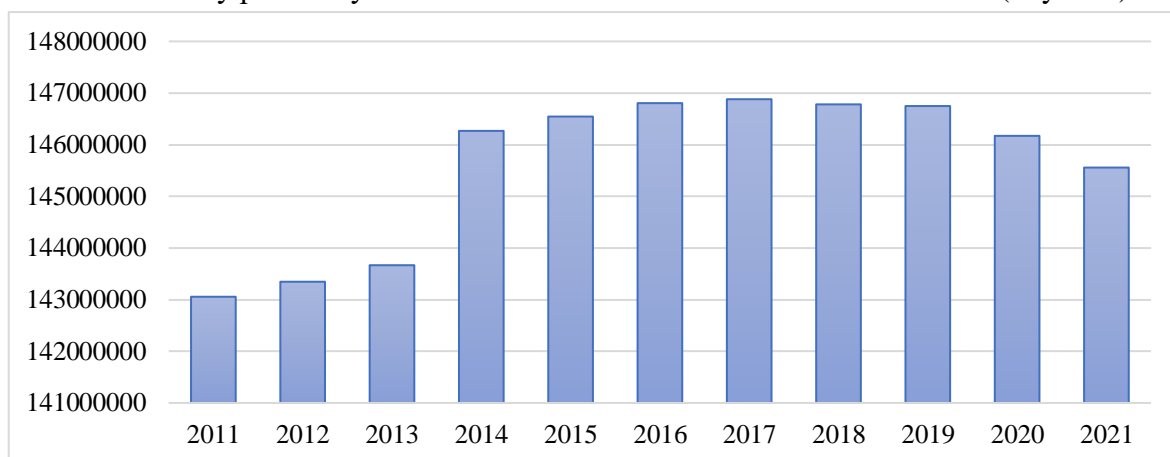
4.3.2 Růst populace a migrace

Různé zdroje uvádějí, že počet obyvatel Ruska každým rokem klesá. Potvrzují to údaje Rosstatu. Graf 15 níže ukazuje celkový počet obyvatel Ruské federace od roku 2011 do roku 2021.

⁸⁵ WIPO. *Global Innovation index (GII) 2021. Russian Federation*. [online]. (PDF). [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021/ru.pdf

⁸⁶ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

Graf 15: Celkový počet obyvatel Ruské federace od roku 2011 do roku 2021 (obyvatel)

Zdroj: Rosstat⁸⁷, vlastní zpracování

Na grafu 15 je patrné, jak se do roku 2017 každým rokem zvyšoval počet obyvatel země. Prudký skok v počtu obyvatel v roce 2014 je způsoben připojením Krymu k území Ruska – přibýlo více než 2 miliony lidí. V budoucnu se počet obyvatel postupně zvyšoval, a to i vlivem migračního růstu. Od roku 2019 však počet obyvatel každým rokem výrazně klesá.

Celkový populační přírůstek země je tvořen dvěma složkami: přirozeným přírůstkem a migračním přírůstkem (kdy přichází více migrantů než těch, kteří zemi opouštějí). A jestliže do roku 2016 migrační přírůstek stále kryje přirozený úbytek obyvatel zajišťující celkový přírůstek obyvatelstva, tak od roku 2016 klesá – s rostoucím přirozeným úbytkem. A v roce 2018 (poprvé za posledních 10 let) Rusko zaznamenalo pokles celkové populace.

Za poslední téměř čtvrt století byl přirozený růst populace (kdy porodnost převyšuje míru úmrtnosti) v Rusku zaznamenán pouze třikrát, jednou byl nulový. Všechny ostatní roky byl tento ukazatel záporný.

Rosstat v roce 2020 zveřejnil⁸⁸ prognózu hodnot přirozeného přírůstku populace do roku 2035. Výsledky jeho prognózy jsou uvedeny v tabulce 11.

⁸⁷ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

⁸⁸ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Predpolozhitelnaja číslennost naselenija Rossijskoj Federacii. [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13285>

Tabulka 11: Přirozený růst populace (promile/tis. obyvatel)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Přirozený růst populace	-0,01	-0,9	-1,6	-1,5	-2,4	-2,6	-2,9	-3,4

	2024	2025	2026	2028	2030	2032	2034	2035
Přirozený růst populace	-3,6	-3,9	-4	-3,9	-3,7	-3,4	-3,1	-2,8

Zdroj: Rosstat⁸⁹, vlastní zpracování

Pro větší přehlednost jsou údaje tabulky 11 uvedeny ve formě grafu 16.

Graf 16: Přirozený růst populace (promile/tis. obyvatel)

Zdroj: Rosstat⁹⁰, vlastní zpracování

Podle předpovědi Rosstatu bude tedy přirozený přírůstek obyvatelstva Ruska nejen nadále klesat, ale také se čtyřnásobně zvýší v negativním směru a dosáhne svého maxima v roce 2025 kolem -4.

Spolu s tím Rosstat poskytl předpověď takových ukazatelů, jako jsou přirozený populační růst, migrační populační růst a obecný populační růst. Výsledky prognózy Rosstatu jsou uvedeny v tabulce 12 níže.

⁸⁹ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

⁹⁰ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

Tabulka 12: Předpovědi celkového, přirozeného a migračního růstu populace (tis. obyvatel)

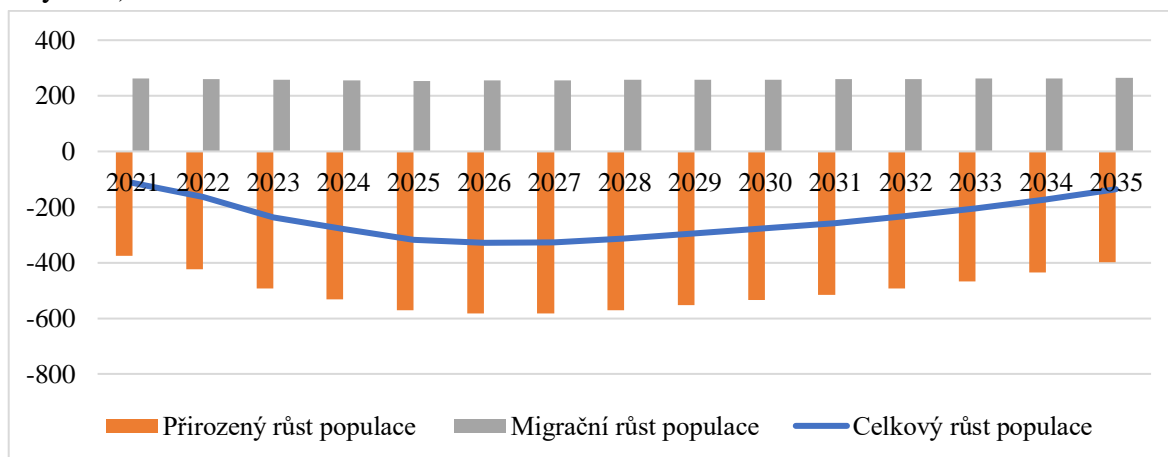
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Celkový růst populace	-113,2	-164,5	-236,5	-277,6	-318,8	-328,6	-328,0	-313,8
Přirozený růst populace	-374,9	-423,4	-493,2	-532,5	-572,2	-583,2	-583,5	-570,4
Migrační růst populace	261,7	258,9	256,7	254,9	253,4	254,6	255,5	256,6

	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Celkový růst populace	-295,1	-276,8	-257,3	-233,2	-205,3	-173,2	-134,9
Přirozený růst populace	-552,5	-535,3	-516,8	-493,7	-466,7	-435,6	-398,5
Migrační růst populace	257,4	258,5	259,5	260,5	261,4	262,4	263,6

Zdroj: Rosstat⁹¹, vlastní zpracování

Pro větší přehlednost jsou údaje tabulky 12 uvedeny ve formě grafu 17.

Graf 17: Předpovědi celkového růstu, přirozeného růstu a migračního růstu populace (tis. obyvatel)

Zdroj: Rosstat⁹², vlastní zpracování

⁹¹ Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

⁹² Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Číslennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

Jak vyplývá z grafu 17, přirozený růst populace podle prognóz Rosstatu pokračuje a bude nadále klesat. Migrační přírůstek, i když je pozitivní, není na takové úrovni, aby přirozenou cestou pokryl úbytek obyvatel. Jak je tedy vidět v grafu, celkový populační růst v zemi je na záporné úrovni. Podle prognózy Rosstatu tak bude populace Ruska pokračovat v poklesu.

Co může způsobit pokles populace v zemi? Za prvé je to problém pro ekonomiku. Pokles populace vede k poklesu produktivity práce, neboť hlavním kompenzačním mechanismem pro vymanění se z demografického úbytku je nárůst počtu migrantů, z nichž většina nemá vysokou kvalifikaci. Druhým přímým důsledkem je snížení nákupní aktivity, která je obvykle vyvolána narozením dětí. Pokles domácí poptávky v různých oblastech – od poptávky po spotřebním zboží až po poptávku po nemovitostech a hypotékách – táhne směrem dolů tempo výstavby a rozvoje všech souvisejících odvětví ekonomiky. Za takových podmínek lze jen těžko hovořit o růstu HDP/obyv. a zvyšování úrovně ekonomiky.

Za druhé lze uvést, že s úbytkem populace v produktivním věku bude nedostatek personálu. V tomto případě by bylo logické hovořit o nahrazení lidské práce prací strojovou. V důsledku toho bude třeba nových technologií, které se dříve nepoužívaly. To může stimulovat vědecký a technologický pokrok země. Zároveň s tím, jak jsou ty primitivnější funkce nahrazeny umělou inteligencí, bude potřeba zlepšit dovednosti zaměstnanců a získat nový personál s vyššími kompetencemi.

Dalším důsledkem je riziko ztráty kulturní identity. Pokud v některých oblastech pracovní činnosti může být člověk nahrazen strojem, pak pokud jde o kreativitu, je to již nemožné. I když do země dorazí talenty v podobě imigrantů, jejich činnost bude ovlivněna jinou kulturou, což může následně vést ke ztrátě kulturní identity Ruska.

Posledním aspektem je pokles úrovně vzdělání. Jedním z důsledků úbytku obyvatel je snížení konkurence ve vzdělání v regionech. Na státních vysokých školách již dochází k poklesu úspěšnosti při přijetí na vysokou školu a obecně ke zjednodušení požadavků na uchazeče. Částečně je to způsobeno odlivem uchazečů do vzdělávacích institucí v Moskvě, Petrohradu nebo v zahraničí. Může být také vzat v úvahu počet imigrantů přicházejících do Ruska bez vysokoškolského vzdělání, což rovněž snižuje úroveň vzdělání v zemi.

4.3.3 Problém stárnutí populace

Podle Rosstatu, který vycházel z mezinárodních kritérií, je populace země považována za starou, pokud podíl lidí ve věku 65 let přesáhne 7 %. Rosstat uvádí, že v roce 2021 byl tento podíl v Rusku 15,8 %. V roce 2020 byl 15,5 %. To znamená, že podíl starší generace roste. Průměrný věk v zemi je 40,4 let u mužů a 37,6 let u žen. Každý čtvrtý obyvatel země je v důchodovém věku.

Podle studie Vysoké ekonomické školy Ruska přesáhne podíl pracovníků starších 40 let v Rusku do konce tohoto desetiletí 60 %. Počet občanů v aktivním produktivním věku se sníží asi o 2,6 milionu lidí.⁹³

Podle Our World In Data⁹⁴ musí být značná část populace v produktivním věku, aby společnost pokračovala v rozvoji a zachovala si ekonomickou a sociální stabilitu. Navíc jelikož menší část mladší a starší generace standardně pracuje, jsou tyto dvě kategorie v demografických definicích označovány jako „závislé osoby“. Podíl obyvatel, kteří jsou ekonomicky „závislí“ ve srovnání s těmi, kteří jsou v produktivním věku, může mít nepříznivý vliv na produktivitu práce, tvorbu kapitálu a míru úspor.

Pro výpočet tohoto ukazatele používá portál následující vzorec:

$$\text{Poměr věkové závislosti} = \frac{\text{mladí lidé} + \text{starší lidé}}{\text{populace v produktivním věku (15 až 64 let)}}$$

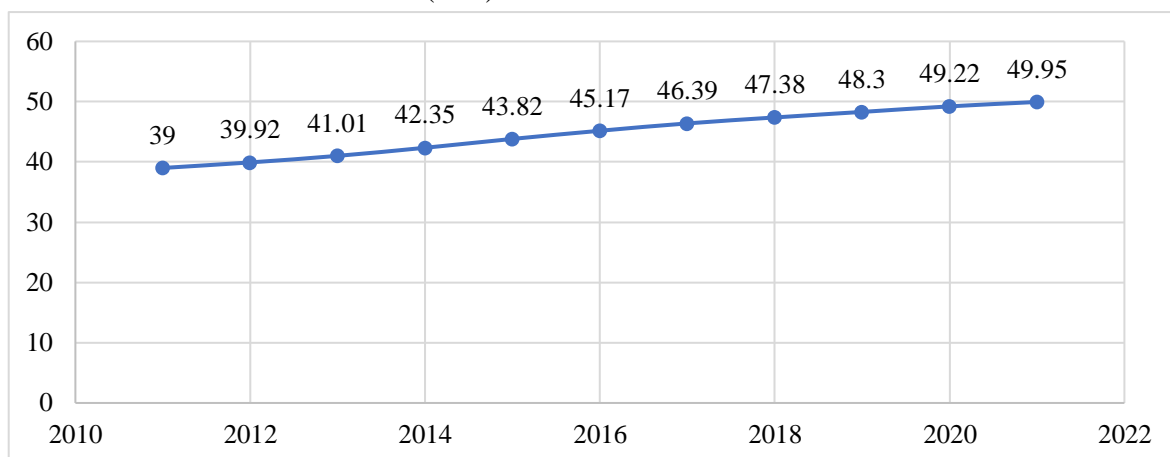
Uvádí se počet závislých osob na 100 osob v produktivním věku. Výsledek 100 % ukazuje, že počet závislých osob a osob v produktivním věku byly přesně stejné. Ve vztahu k populaci v produktivním věku vyšší počet naznačuje, že je více „závislých“; nižší číslo znamená opak.

V grafu 18 je ukázáno, jak se v průběhu let měnila míra závislosti na věku.

⁹³ Vysšaja škola ekonomiky. *Demografičeskije izmenenija i predloženiye rabočej sily v regionach Rossii.* [online]. (PDF). [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: https://www.hse.ru/data/2022/05/30/1872644620/Human_Capital_NCMU_Digest_10_Demographic..Ssupply_in_Russian_Regions_2022.pdf

⁹⁴ RITCHIE H., ROSER M. Our World In Data. Age structure. 2019 [online]. [cit. 2022-11-12]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/age-structure>

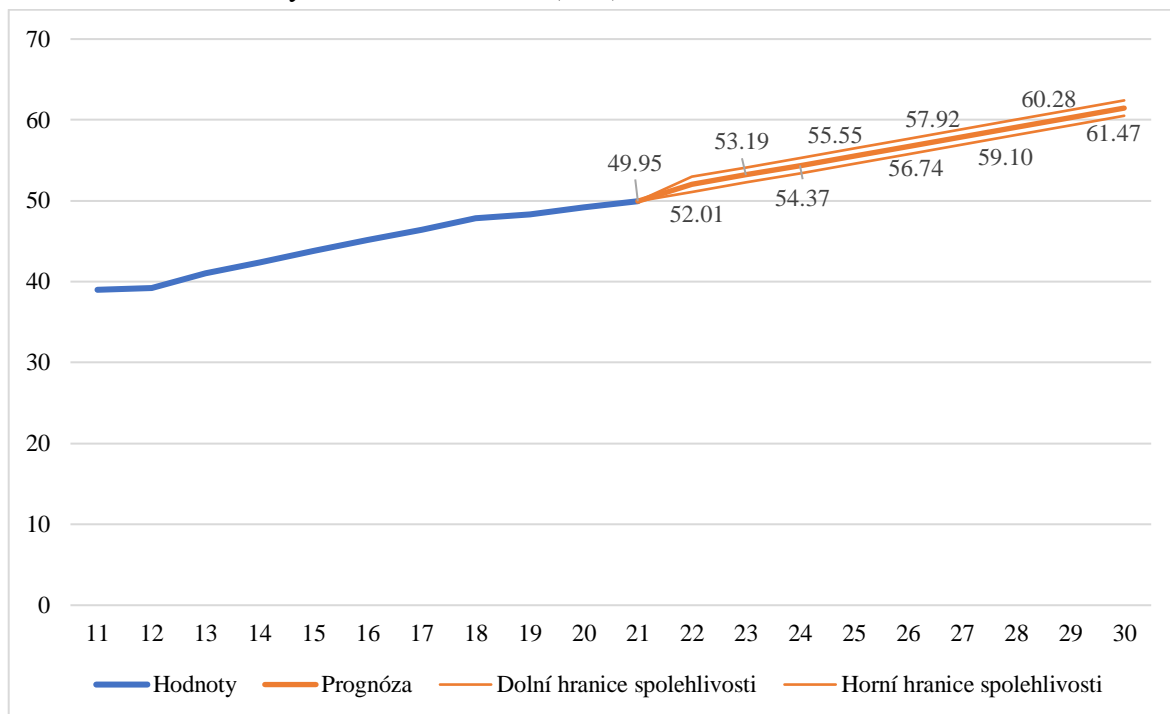
Graf 18: Míra věkové závislosti (v %)

Zdroj: Our World in Data: Age structure, vlastní zpracování

Jak vyplývá z grafu číslo 18, od roku 2011 vzrostla míra věkové závislosti v Rusku z 39 % na 49,95 % v roce 2021. Takže za 10 let se tento ukazatel zvýšil o 10 %, což ukazuje, že úroveň závislých osob se zvýšil víc, než se zvýšil úroveň osob v produktivním věku. Pomocí extrapolace trendů na základě údajů z grafu 18 byla provedena predikce míry závislosti na věku od roku 2022 do roku 2030. Výsledky jsou ukázány v grafu 19.

Graf 19: Predikce míry závislosti na věku (v %)

Zdroj: Graf číslo 18, vlastní zpracování

Jak je z grafu 19 patrné, pokud bude růst ukazatele pokračovat stejným tempem, do roku 2030 bude jeho hodnota na úrovni 60 %.⁹⁵

E. Gontmakher ve svém článku „Problém stárnutí populace v Rusku“⁹⁶ identifikuje následující hlavní globální výzvy pro ekonomiku, sociální a politické instituce v souvislosti se stárnutím populace, které jsou relevantní i pro Rusko:

- pokles poměru zaměstnanosti k nezaměstnanosti vyžaduje zvýšení daní;
- zvýšení nákladů na důchody, zdravotní péči a sociální služby vyžaduje odpovídající zdroje dodatečného financování;
- posun v demografii voličů ve prospěch starších lidí, čímž se tento segment společnosti stává silnou politickou silou.

Běžně se předpokládá, že lidé ve stáří přestávají pracovat, řada vyspělých zemí stanovila věk odchodu do důchodu. V Rusku je tak důchodový věk na úrovni 60 let pro ženy a 65 let pro muže. V Rusku existuje u některých profesí i možnost předčasného důchodu. Podle Federálního shromáždění Ruské federace v roce 2020 ze 146 milionů lidí pobíralo důchod 43 milionů.⁹⁷ Z toho je 37 milionů lidí v důchodovém věku. Šest milionů lidí jsou příjemci předčasného důchodu. V roce 2010 byl podle článku E. Gontmakhera v zemi 10,5 milionu starobních důchodců a 3,75 milionu důchodců v předčasném důchodu.⁹⁸

Pro rozvoj ekonomiky země musí být v rovnováze počet praceschopných lidí a lidí v poproduktivním věku. Růst migrace byl do jisté doby jednou ze sil, které pomáhaly tuto rovnováhu udržovat. Od roku 2020 počínaje pandemií a konče kroky ruské politiky v roce 2022 migrační přírůstek nepomáhá překrývat propast mezi přirozeným přírůstkem a přirozeným úbytkem. Rusko je již v procesu kritického snižování ekonomicky aktivního obyvatelstva. Do země přichází méně lidí v produktivním věku, což může v budoucnu nepříznivě ovlivnit vývoj ekonomiky Ruské federace.

⁹⁵ RITCHIE H., ROSER M. Our World In Data. Age structure. 2019 [online]. [cit. 2022-11-12]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/age-structure>

⁹⁶ GONTMAHER E. *Demoscop weekly*. [online]. Problema starenija naselenija Rossii. [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: http://www.demoscope.ru/weekly/2012/0511/analit03.php#_FNR_11

⁹⁷ Sovět Federacii federalnogo sobranija Rossijskoj Federacii. *Informacija Komitěta sověta federacii po socialnoj politikě o pravovom regulirovanii otdělnych voprosov prnsionnogo obesoečenija graždan*. [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: http://council.gov.ru/services/messages/public_answers/122153/

⁹⁸ GONTMAHER E. *Demoscop weekly*. [online]. Problema starenija naselenija Rossii. [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: http://www.demoscope.ru/weekly/2012/0511/analit03.php#_FNR_11

5 Výsledky a diskuse

Sovětský stát zvažoval emigraci podle zásady „Žádný člověk – žádný problém“. V lepším případě se o emigrantech nemluvilo, v nejhorším byli považováni za „zrádce vlasti“. Po rozpadu SSSR a nastartování masové emigrace vystřídala odmítavý postoj lhostejnost: ruští občané, kteří se ocitli v cizině ve složité situaci, nemohli vždy získat pomoc a podporu od státu. Teprve v polovině roku 2000 začala Ruská federace navazovat dialog s „ruskou diasporou“.

Od roku 2007 začal fungovat Státní program návratu krajanů do Ruska⁹⁹ a začaly se přidělovat finanční prostředky na jejich podporu. O skutečném rozsahu a struktuře emigrace stejně jako o ruskojazyčných komunitách v zahraničí však ruský stát nemá data. O kanálech emigrace, strategiích chování emigrantů a jejich směrnicích pro návrat do Ruska není známo prakticky nic. Státní dokumenty používají souhrnný termín „krajané“, který nezohledňuje historická, kulturní, sociální a geografická specifika ruskojazyčných komunit.

Přítom krajané jsou velmi mnohosložkovým sociokulturním fenoménem, který zahrnuje emigranty různých vln, několik generací, z nichž někteří jejich příslušníci se narodili v zemích pobytu, mluví rusky v různé míře, vykazují různou orientaci na Rusko. Programy na podporu krajanů postrádají jednotnou strategii, nezohledňují skutečné potřeby ruskojazyčných komunit, jsou realizovány izolovaně od situace v zemích jejich bydliště, a proto jsou neúčinné.

Z velké části jde o soubor standardních akcí na zastupitelských úřadech, na které jsou z federálního rozpočtu vyčleněny nemalé finanční prostředky. I takové struktury jako Nadace Russkij Mir¹⁰⁰ a Rossotrudničestvo¹⁰¹, které by, zdá se, měly být flexibilnější v podpoře kulturních, vědeckých a vzdělávacích aktivit rusky mluvících komunit, často používají zastaralé přístupy a někdy nesprávné metody práce.

V této oblasti existuje několik klíčových problémů. Za prvé myšlenka přilákat krajanu do Ruska se v praxi pro mnohé z nich stala problémem při získávání ruského

⁹⁹ Prezidentský dekret od 14.09.2012 N 1289 o realizaci gosudarstvennoj programmy po okazaniju sodějstvija dobrovolnomu pereseleniju v Rossijskiju Federaciju sootečestvennikov, proživajušich za rubežom. Konsultant Plus [online]. [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_135348/9cf95e1cef34d74eca9a5792671e8c9e40db0c88/

¹⁰⁰ Nadace Russkij Mir. [online]. Dostupné z: <https://russkiymir.ru/>

¹⁰¹ Rossotrudničestvo. [online]. Dostupné z: <https://rs.gov.ru/>

občanství. Například lidé, kteří se narodili v jiné zemi a chtějí se vrátit do Ruska, nemohou požádat o ruské občanství, pokud je již mají v jiné zemi. Existuje mnoho příkladů, kdy se lidé po návratu do Ruska léta nemohou stát jeho občany, nemohou například získat pozemky. Za druhé existuje celá řada článků o tom, jak se myšlenka návratu vynikajících ruských emigrantských vědců zcela zdiskreditovala na pozadí neutěšené situace a mizivých platů ruských vědců, kteří zázračně zachovali vědecké školy, aniž by dříve emigrovali. Zatřetí zákaz adopce dětí americkými občany („zákon Dimy Jakovleva“¹⁰²) vypadá extrémně podivně na pozadí obrovského počtu opuštěných dětí v Rusku, které nikdy nebudou ruskými občany adoptovány. Za čtvrté povinnost deklarovat přítomnost druhého občanství a bankovních účtů v zahraničních bankách pro ruské občany může přimět část obyvatel země k emigraci. Za páté mnoho akcí státu při práci s krajany je vícesměrného charakteru s kroky v oblasti socioekonomického rozvoje. Přitahování a využívání zdrojů ruskojazyčných komunit by nemělo být samoúčelné, ale mělo by jít o doplňkový nástroj rozvoje Ruské federace.

Bohužel výše uvedené kroky ruských úřadů (snad jen s výjimkou programu návratu krajanů) nejsou koncepčně zahrnuty ani do ekonomické, demografické či migrační politiky státu. Například v Koncepci migrační politiky Ruska¹⁰³ do roku 2025 je emigrace zmíněna pouze jednou větou: „Emigrace ze země pokračuje“, recept na její snížení nenabízí. Mezitím je nutné vyvinout soubor opatření ke snížení „nátlakových“ faktorů emigrace z Ruska a mechanismů pro efektivní interakci s ruskými mluvícími komunitami v zahraničí.

Již 10 let roste počet lidí emigrujících ze země. Jediným důvodem k zastavení tohoto růstu byla pandemie koronaviru. Za 10 let se tak počet ruských emigrantů zvýšil o téměř 1,5 milionu. V roce 2021 je toto číslo poprvé nižší než 4 miliony. Ale s přihlédnutím k současné politické situaci v zemi lze říci, že v roce 2022 se počet těch, kteří odešli, opět prudce zvýšil, kdy za pouhý týden po vyhlášení mobilizace zemi opustilo cca 700 000 lidí. Hlavním problémem je, že drtivou většinu odcházejících tvoří mladí lidé, kteří jsou pro zemi nejproduktivnější.

¹⁰² Zákon č. 186614-6 o merach vozdejsťvija na lic, pričastnych k narušeniju prav graždan Rossijskoi Federacii.

¹⁰³ Prezidentský dekret od 31.10.2018 N 622. Koncepce migrační politiky Ruska. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_310139/74e338ae02b148ec31de4bc38f486b8b045d3a1e/

Dalším demografickým ukazatelem je pohlaví populace. V Rusku převažuje ženská populace. K 1. lednu 2022 bylo v zemi 67,7 milionu mužů a 77,9 milionu žen, což je téměř o 10 milionů více, než je mužů. Země v současnosti zažívá stárnutí populace. To znamená, že starší populace žije déle a nová populace nedosahuje vysoké porodnosti. V souvislosti s tím rostou náklady na důchody a ubývá nových pracovních sil. Svou roli v tom hraje i emigrace, kdy mladí profesionálové preferují země s perspektivnějšími nabídkami a zajímavými příležitostmi. V současnosti je každý sedmý člověk v Rusku starší 65 let. Podle mezinárodních standardů je populace považována za starou, pokud přesáhne 7 %. V Rusku je toto číslo 16 %.

Podle rozboru provedeného v teoretické části práce bylo zjištěno, že největší část emigrantů tvoří práceschopní lidé. Důvodů je několik a jsou v práci zmíněny. Jedním z hlavních důvodů je větší ekonomická stabilita a rozvoj samotné ekonomiky v jiných zemích. Jak je v práci uvedeno, nejvíce lidí emigruje do zemí Evropské unie. Odstěhování práceschopných lidí má negativní dopad na rozvoj ekonomiky země. Populace v produktivním věku je hlavním motorem země – jsou to vědci, kteří uskutečňují nové objevy, jsou to techničtí specialisté, kteří vyvíjejí nové technologie a tak dále.

Rusko v současné době prožívá těžké období ve všech oblastech činnosti. Rozhodnutí přijatá státem změnila směr vývoje země. Emigrace se mnohonásobně zvýšila, mnoho velkých firem generujících příjmy opustilo ruský trh. Situace v Ruské federaci je nestabilní, a pokud se bude nadále vyvíjet stejným směrem, emigrace poroste, ekonomika se zhorší, partnerské země se odvrátí. V důsledku to bude mít velmi neblahý dopad na celkový stav země.

Za pozornost stojí příliv imigrantů ze sousedních zemí do Ruska. Jak je uvedeno v práci, v roce 2021 dorazilo do Ruska 300 446 imigrantů s nedokončeným středoškolským vzděláním. To má své klady i zápory. Pozitivní je, že v Ruské federaci přibývají pracovní síly, lidé, kteří by mohli zastávat nikoli manažerské pozice (vzhledem k úrovni vzdělání), ale pozice nižšího stupně. Nevýhodou tohoto typu imigrace je, že celková úroveň lidí s vyšším vzděláním v zemi klesá. Pro ekonomiku země jsou důležití vysoce vzdělaní lidé – jsou to vědci, kulturní odborníci, ekonomové, politici. Pro zemi by bylo stát se atraktivní pro imigranty s vysokoškolským vzděláním.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit dopady emigrace Rusů pro Ruskou federaci z hlediska demografického vývoje. V analytické části byly provedeny analýzy dat, které pomohly pochopit vliv migrace na demografický stav země. Byla provedena analýza současného stavu migrace v Ruské federaci, během níž se ukázalo, že počet lidí, kteří zemi opouštějí, se každým rokem zvyšuje, zatímco počet osob přicházejících do Ruské federace od roku 2012 se významně nezměnil. Díky analýze se podařilo zjistit, že největší počet lidí opouštějících území země připadá na obyvatelstvo v produktivním věku. Například v roce 2021 byl počet emigrantů v produktivním věku 189 015, zatímco počet emigrantů v neproduktivním věku byl 48 005. Na základě dat portálu Statistica byla v práci provedena analýza, pomocí které bylo zjištěno, do kterých zemí emigruje nejvíce občanů Ruské federace. Na prvním místě je podle výsledků Německo. Německo je země s nejsilnější ekonomikou. To přitahuje tisíce expatů, kteří hledají lepší podmínky pro svůj život. Také v analytické části vyšlo najevo, že většina lidí imigrujících do Ruska jsou občané Uzbekistánu – 1 544 900 osob, na druhém místě jsou občané Tádžikistánu a na třetím Kyrgyzové. Dalším krokem byla analýza příčin migrace. Je třeba poznamenat, že všechny analyzované faktory mají významný vliv na rozhodnutí lidí se přestěhovat. Posledním krokem byla analýza rozsahu migrace do Ruské federace, která zahrnovala fenomén odlivu mozků, kdy velké množství vysoce kvalifikovaných a vzdělaných lidí emigruje do jiných zemí a tím se výrazně zpomaluje úroveň technického a ekonomického pokroku země. Z analýzy vyplynulo, že Rusko je na 29. místě z 32 ekonomik v Evropě a to na základě porovnání hrubého domácího produktu. Dalším problémem bylo stárnutí populace v Rusku. Podle Rosstatu, který vycházel z mezinárodních kritérií, je populace země považována za starou, pokud podíl lidí ve věku 65 let přesáhne 7 %. V Ruské federaci je tento podíl 16 %. Stárnutí populace má negativní důsledky pro ekonomiku a rozvoj země.

Na začátku práce byly položeny dvě otázky.

První otázka: Jaký vliv mají migranti na demografický vývoj Ruské federace? Analýza odhalila, že jedním z hlavních problémů je stárnutí populace, kdy klesá porodnost, zvyšují se náklady na výplaty starobních důchodů a klesá růst a rozvoj ekonomiky. Velký odliv pracujícího obyvatelstva a fenomén odlivu mozků jsou další problémy, kterým Ruská federace čelí v důsledku zvýšené emigrace. Za zmínku stojí, že od roku 2022 dochází v důsledku politické situace v zemi k silnému odlivu obyvatel. S vyhlášením mobilizace v

září 2022 zemi opustilo velké množství mužů, což v budoucnu velmi ovlivní demografickou strukturu Ruské federace.

Druhá otázka: Jaký je současný stav emigrace v Ruské federaci? Jak již bylo zmíněno dříve, od roku 2021 dosáhl proces emigrace v zemi nové úrovně. Rozhodnutí přijatá ruským státem měla silné důsledky, které zahrnují velký odliv obyvatelstva ze země. Nesouhlas s úřady, sankce většiny zemí světa, které mají silný dopad na ekonomickou situaci Ruské federace, vyhlášení mobilizace – to vše vede k prudkému nárůstu emigrace. V září 2022 zemi opustilo více než 700 000 lidí.

6 Seznam použitých zdrojů

Agenstvo. V 2023 godu v Rossii mozhet roditisa minimalnoje cislo detej so vremeni raspada SSSR. [online]. [cit. 2023-03-06] Dostupné z: <https://www.agents.media/demografia-prognoz/>

Bolšoj encyklopedičeskij slovar. Migracija. [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné z: <https://slovar.cc/enc/bolshoy/2101407.html>

Cambridge dictionary. „Brain drain“. [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/brain-drain>

CASTLES, S., HAAS, H., MILLER M. J. 2014. *The age of migration: International Population Movements in the Moderns World*. Fifth edition. New York: Guilford press, 2014. ISBN 978-1-4625-1311-6. S. 283.

DASTRUP R. *Introduction to human geograpy*. 2015. [online]. [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: <https://slcc.pressbooks.pub/humangeography/>

Evropský parlament. Exploring migration causes – why people migrate. 2020. [online]. [cit. 2022-11-31]. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/migration/20200624STO81906/exploring-migration-causes-why-people-migrate>

Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Čislennost i migracija naselenija Rossijskoj federacii. Roky 2011-2021. [online] (Excel). Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13283>

Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Novosti Rosstata. Rosstat predstavljajet dannyje o zaniatosti i bezrabortice v fevrale 2020 goda. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/folder/313/document/80528>

Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Dinamika promžšlennogo proizvodstva v ijulě 2022 goda. [online]. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/folder/313/document/178081>

Federalnaja služba gosudarstvennoj statistiky. Predpolozhitelnaja cislennost naselenija Rossijskoj Federacii. [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/compendium/document/13285>

FELSHTINSKY J. *K historii naše zakrytosti*. London. Overseas Publications Interchange Ltd. 1988. s. 70-78. ISBN 5-85255-014-0

GONTMAHER E. *Demoscop weekly*. [online]. Problema starenija naselenija Rossii. [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: http://www.demoscope.ru/weekly/2012/0511/analit03.php#_FNR_11

KELLEY C. *Climate change in the Fertile Crescent and implications of the recent Syrian drought*. PNAS. [online]. [cit. 2022-12-01]. Dostupné z: <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.1421533112>

KLJUČEROV D., BARANOV D. *Bulletin Social-Economic and Humanitarian Research*. Vyp. 5 Politická situace v moderním Rusku. 2020. [online]. [cit. 2022-12-06]. ISSN 2658-5561. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-situatsiya-v-sovremennoy-rossii/viewer>

LEE. E. 1996. *A theory of Migration*. Vol. 3. No. 1. [online]. Demography. S. 47-57. [cit. 2023-10-04]. Dostupné online: <https://doi.org/10.2307/2060063>

Levada Centrum. *Odobrenije institutov, rejtingy partij i politikov*. [online]. 2022. [cit. 2022-11-06]. Dostupné z: <https://www.levada.ru/2022/03/30/odobrenie-institutov-rejtingi-partij-i-politikov/>

MALACHOVSKÁ A. *Novinky.cz. Rusko opustilo přes 400 tisíc lidí za půl roku*. 2022. [online]. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-rusko-opustilo-pres-400-tisic-lidi-za-pul-roku-40408411>

MASSEY, D. 1999. *Why does immigration occur? A theoretical synthesis*. Kaczmarczyk_Reading-1 (PDF). [online]. [cit. 2022-10-04]. Dostupné online: https://eportfolios.macaulay.cuny.edu/pony2014shama/files/2014/02/Kaczmarczyk_Reading-1.pdf

Migration Data Portal. *Global trend. International Data | Migration data portal. Total number of international migrants at mid-year 2020*. [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020

MKTRČAN N., *Kvalificirovannaja migracija v Rossii: Balans poter i priobretenij. Ekonomičeskoje razvitie Rossii*. Tom 25. No 2. 2018. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/kvalifitsirovannaya-migratsiya-v-rossii-balans-poter-i-priobreteniy/viewer>

NAZARJEVA N. V. *Naučnyj žurnal Uspěchy sovremennogo jestesstvoznaniija. Uroven' žisni i ego socialno-infrastukturnyje aspekty. Uspěchy sovremennogo jestesstvoznaniija*. No 11. 2004. s. 85-87. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://natural-sciences.ru/ru/article/view?id=13716>

Novaja Gazeta Evropa. *Istočniki: v FSB nasčitali bolee 260 tisíc pokinuvšich Rossiu mužčin. Siloviki chotiat zakryt granicu no Putin ne naznačacet obsuždenij.* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://novayagazeta.eu/articles/2022/09/25/istochniki-v-fsb-naschitali-bolee-260-tysiach-pokinuvshikh-rossiiu-muzhchin-siloviki-khotiat-zakryt-granitsu-no-putin-ne-naznachaet-obsuzhdenii-news>

OBOLENSKIJ V. V. *Mezhdunarodnyje i mezhhkontinentalnyje migracii v dovojennoi Rossii i SSSR.* CSU SSSR, 1928. ISBN 978-5-4460-5987-4

OECD. Country note. Education at a glance 2019 (PDF). [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_RUS.pdf

PAVLOVA, C. I. *Intelektualnaja migracija v razvitych stranách. Naučnaja politika i problemy razvitija nauky.* [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/intelektualnaya-migratsiya-v-razvityh-stranah/viewer>

POLJAN P. M. 2002. *Žertvy dvuch diktatur: žizň, trud, uniženije i smert sovietskich vojenoplennyh i ostarbajterov na čužbině i na rodině.* Rossijskaja političeskaja encyklopedia. ISBN 5-8243-0130-1

Prezident Rossii. *Prezident utvrdil Konceptiju gosudarstvennoj migracionnoj politiki Rossijskoi Federacii na period do 2025 goda.* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/events/president/news/15635>

Prezidentský dekret od 31.10.2018 N 622. *Koncepcie migrační politiky Ruska.* [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_310139/74e338ae02b148ec31de4bc38f486b8b045d3a1e/

Prezidentský dekret od 14.09.2012 N 1289 o realizacii gosudarstvennoj programmy po okazaniu sodějstvija dobrovolnomu pereseleniju v Rossijskuju Federaciju sootečestvennikov, proživajušich za rubežom. Konsultant Plus [online]. [cit. 2023-10-18]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_135348/9cf95e1cef34d74eca9a5792671e8c9e40db0c88/

Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy. Katedra demografie a geodemografie. *Co je demografie?* [online]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné z: <https://www.natur.cuni.cz/geografie/demografie-a-geodemografie/studium/informace-pro-zajemce-o-studium-2/co-je-to->

[demografie#:~:text=Demografie%20je%20v%C4%9Bdn%C3%AD%20obor%2C%20kter%C3%BD,analyzuje%20ud%C3%A1losti%20jako%20hromadn%C3%A9%20jevy](#)

RAINER S. BCG. Russia Faces a Talent Conundrum. [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: <https://www.bcg.com/publications/2018/russia-faces-talent-conundrum-global-talent>

RITCHIE H., ROSER M. Our World In Data. Age structure. 2019 [online]. [cit. 2022-11-12]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/age-structure>

ROSER M., ORTIY-OSPINA E., RITCHIE H. Our World in data. Rising life expectancy around the world. 2013. [online]. [cit. 2022-10-06]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/life-expectancy>

Rosstat. *Ekonomika, VVP a při čem tut Big Mac*. [online]. [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/ps/accounts/>

Rosstat. *Estesvennoje dvizhenije naselenija. Osnovnyje poniatija*. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/mdemo2.htm>

Rosstat. *Číslennost naselenija Rosijskoj Federacii po polu i vozrastu* [online]. (PDF). [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/Bul_chislen_nasel-pv_01-01-2022.pdf

Rosstat. *O proizvodstvě VVP vo 2. kvartale 2022*. [online]. [cit. 2022-11-27]. Dostupné z: https://rosstat.gov.ru/storage/mediabank/152_09-09-2022.html

RYBAKOVSKY L. L. 2001. *Migracija naselenija*. Vyp. 5. Stadii migracionnogo processa. ISBN 978-5-534-11727-1

SHANTHABABU P. Analytics Vidhya. Time Series Analysis and Forecasting | Data-Driven Insights (Updated 2023). [online]. [cit. 2023-03-13] Dostupné z: <https://www.analyticsvidhya.com/blog/2021/10/a-comprehensive-guide-to-time-series-analysis/>

Sovět Federacii federalnogo sobranija Rossijskoj Federacii. *Informacija Komitěta sověta federacii po socialnoj politikě o pravovom regulirovanii otdělnych voprosov prnsionnogo obesoečeniya graždan*. [online]. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: http://council.gov.ru/services/messages/public_answers/122153/

Statista. *Russian citizens living in Europe 2021, by country*. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1088611/russia-international-migrant-stock/>

- STOPKORONAVIRUS.RF. *Operativnyje dannyje*. [online]. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://xn--80aefpebagmfblc0a.xn--p1ai/information/>
- SUŠKO P. *Modeli migracioných biografij Rossijan: Novyje interpretacionnyje schemy*. [online]. (PDF). [cit. 2023-12-08]. Dostupné z: <https://publications.hse.ru/pubs/share/direct/212371747.pdf>
- Tass Nauka. *RAN: Za granicu z 2012 goda stalo ujezžat v pětkrat bolše učenyh*. 2021. [online]. [cit. 2022-11-31]. Dostupné z: <https://nauka.tass.ru/nauka/11198355>
- Tolkovyj slovar Ozhegova. [online]. [cit. 2022-10-02]. ISBN 978-5-94666-609-1 Dostupné z: <https://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=14408>
- TRUBNIKOVA E. *FinExpertiza*. Počet pracovních migrantů, kteří vstoupili do Ruska, dosáhl šestiletého maxima. [online]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://finexpertiza.ru/press-service/researches/2022/trud-migr-max/>
- University of Waterloo. *Extrapolation*. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://ece.uwaterloo.ca/~dwharder/NumericalAnalysis/06LeastSquares/extrapolation/complete.html>
- United Nations. *International migrant stock*. [online]. [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>
- United Nations. *UN marks anniversary of devastating 2010 Haiti earthquake*. [online]. [cit. 2022-10-16]. Dostupné z: <https://news.un.org/en/story/2022/01/1109632>
- United Nations. *Shifting demographics*. [online]. [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/un75/shifting-demographics>
- United nations. *World Population Prospect 2019*. [online]. (PDF). [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Highlights.pdf
- United nations Children's Fund. *The impact of international migration on children left behind*. [online]. (PDF). [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/unpd-cm6-2007-11-p13_unicef.pdf
- United Nations. *World migration report 2022*. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/?lang=EN>
- UNPD. Human Development Report. *Human Development Index*. [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>

U.S. Department of Commerce. National Institution of Standards and Technology. *Introduction to Time Series Analysis*. [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.itl.nist.gov/div898/handbook/pmc/section4/pmc4.htm>

University of Oxford. COVID-19 Government Response Tracker. [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://www.bsg.ox.ac.uk/research/covid-19-government-response-tracker>

VCIOM, ruské centrum pro výzkum veřejného mínění. *Socialnoje samočuvstvije Rossian: monitoring*. [online]. [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: <https://wciom.ru/analytical-reviews/analiticheskii-obzor/socialnoe-samočuvstvie-rossijan-monitoring>

Vyššaja škola ekonomiky. *Demografičeskije izmenenija i predloženije rabočej sily v regionach Rossii*. [online]. (PDF). [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: https://www.hse.ru/data/2022/05/30/1872644620/Human_Capital_NCMU_Digest_10_Demographic..Ssupply_in_Russian_Regions_2022.pdf

WEST D., Lansang C. *Global manufacturing scorecard: How the US compares to 18 other nations*. [online]. [cit. 2022-11-14]. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/research/global-manufacturing-scorecard-how-the-us-compares-to-18-other-nations/>

WIPO. *Global Innovation index (GII) 2021. Russian Federation*. [online]. (PDF). [cit. 2022-12-12]. Dostupné z: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021/ru.pdf

World Bank. 2022. *Macro Poverty Outlook. Russian Federation*. [online]. (PDF). [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/d5f32ef28464d01f195827b7e020a3e8-0500022021/related/mpo-rus.pdf>

World Data. *Average income around the world*. [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.worlddata.info/average-income.php>

World Economic Forum. *These are the EU countries with the largest economies*. [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/agenda/2023/02/eu-countries-largest-economies-energy-gdp/>

World Population Review. *GDP per Capita by country*. [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/gdp-per-capita-by-country>

Zákon č. 186614-6 o merach vozdejstvija na lic, pričastnyh k narušeniju prav graždan Rossijskoi Federacii.

Zpravodájeství DW. *Za poslednije gody v Ukrajinu pereechali bolee 50 tisíc Rossijan.* [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.dw.com/ru/rossijane-ohotno-immigrirujut-v-ukrainu-i-poluchajut-ee-grazhdanstvo/a-55576717>

Zpravodajství Forbes. *Iz Rossii v prvním polugodii ujechalo počti 420 000 člověk.* [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné online z: <https://www.forbes.ru/society/476293-iz-rossii-v-pervom-polugodii-uehali-pocti-420-000-celovek>

Zpravodajství Gallup. *Record 20% of Russians Say They Would Like to Leave Russia.* [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://news.gallup.com/poll/248249/record-russians-say-leave-russia.aspx>

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Schéma rozhodování o migraci	20
Obrázek 2: Formy opatření proti COVID-19, které byly zavedené a kdy	33
Obrázek 3: Omezení mezinárodního cestování po světě na začátku pandemie	34
Obrázek 4: Schéma dělení životních standardů	57

7.2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Vzorec časové řady	13
Tabulka 2: Teorie migrace podle úrovní analýzy	19
Tabulka 3: Celkový počet obyvatel Ruska, počet imigrantů a emigrantů	36
Tabulka 4: Náhrada přirozené ztráty migračním ziskem	37
Tabulka 5: Procentní poměr obyvatel, pohybujících se mimo Rusko k lidem pohybujícím se uvnitř Ruska	38
Tabulka 6: Počet mužů a žen, kteří emigrovali z Ruské federace	38
Tabulka 7: Počet obyvatel emigrujících mimo zemi podle věkové kategorie	40
Tabulka 8: Země, ve kterých žije největší počet emigrantů z Ruska v roce 2021	41
Tabulka 9: Počet obyvatel, přestěhovaných do zemí mimo EU v roce 2021	42
Tabulka 10: Počet obyvatel ve zmiňovaných skupinách odstěhovavších a nastěhovavších se do Ruska mezi lety 2011 a 2021	44
Tabulka 11: Přirozený růst populace	63
Tabulka 12: Předpovědi celkového, přirozeného a migračního růstu populace	64

7.3 Seznam grafů

Graf 1: Vzorec metody extrapolace	14
Graf 2: Migrace ve světě 1990–2020	16
Graf 3: Země s největším počtem migrantů	16
Graf 4: Trend migrantů pro Ruskou federaci	17
Graf 5: Nárůst délky života 1770–2019	27
Graf 6: Omezení pohybu osob od ledna do července 2020	32

Graf 7: Počet obyvatelstva Ruska včetně emigrantů a imigrantů 2011–2021	37
Graf 8: Poměr žen a mužů emigrujících z Ruska mezi roky 2011–2021	39
Graf 9: Poměr emigrujících osob podle věkové kategorie	40
Graf 10: Počet obyvatel emigrujících do Ruska v období od začátku roku 2019 do druhého čtvrtletí roku 2022	48
Graf 11: Země, ze kterých pochází největší počet emigrantů	49
Graf 12: Míra podpory prezidenta V. Putina mezi ruským obyvatelstvem.....	50
Graf 13: Míra podpory politiky V. Putina	52
Graf 14: Počet vysoce kvalifikovaných osob opouštějících Rusko během let 2011–2021 .	61
Graf 15: Celkový počet obyvatel Ruské federace od roku 2011 do roku 2021	62
Graf 16: Přírozený růst populace	63
Graf 17: Předpovědi celkového růstu, přírozeného růstu a migračního růstu populace	64
Graf 18: Míra věkové závislosti.....	67
Graf 19: Predikce míry závislosti na věku.....	67

7.4 Seznam použitých zkratek

OSN - Organizace spojených národů, zkráceně OSN, je mezinárodní organizace založená v roce 1945 s cílem mírového soužití států celého světa.

SSSR - Sojuz Sovětskich Socialističeskich Respublik, zkratkou SSSR (rusky СССР), byl eurasijský stát se socialistickým zřízením, který existoval v rozmezí let 1922 až 1991 na většině území dřívějšího Ruského impéria.

GMDP – Global Migration Data Portal - poskytuje globální statistiky o imigraci a emigraci; migrační tok; zranitelnost; integrace; nucená migrace; rozvoj; migrační politika a veřejné mínění.

UNDESA - je součástí sekretariátu Organizace spojených národů a je odpovědná za sledování hlavních summitů a konferencí Organizace spojených národů, jakož i za služby Hospodářské a sociální radě OSN a druhému a třetímu výboru Valného shromáždění Organizace spojených národů.

RBK - je první ruská zpravodajská „business TV“. TV je zaměřená především na ekonomiku a ekonomické zpravodajství, vysílat začala v roce 2004. Vždy se soustředila především na Rusko a státy bývalého Sovětského svazu.

COVID-19 - je vysoce infekční onemocnění, které je způsobeno koronavirem SARS-CoV-2.

FSB - Federální služba bezpečnosti - je hlavní domácí bezpečnostní služba Ruské federace, hlavní nástupnická agentura KGB.

DW - Deutsche Welle (česky Německá vlna) je německá veřejnoprávní rozhlasová a televizní společnost určená pro vysílání do zahraničí, které je k dispozici ve 30 jazycích.

RANEPA - Ruská prezidentská akademie národního hospodářství a veřejné správy (RANEPA) je přední univerzitou v Rusku v oblasti veřejné politiky, veřejné správy a obchodní správy.

IT – informační technologie.

EU – Evropská Unie

SWIFT - Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication – je společnost pro mezibankovní finanční telekomunikaci. Platba SWIFT slouží k odesílání a přijímání úhrad v cizí měně po celém světě.

HDP/obyv. - Hrubý domácí produkt – je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky.

HDI – Human development index - je prostředek pro srovnání klíčových rozměrů lidského rozvoje, mezi které patří: dlouhý a zdravý život, přístup ke vzdělání, životní standard a celková vyspělost státu.

UNPD – United Nations Development Programme – Rozvojový program OSN, je speciální instituce Organizace spojených národů vytvořená v roce 1965. Odpovídá za řízení a koordinaci rozvojových projektů a poskytování technické pomoci.

HND – hrubý národní produkt – hrubý domácí produkt plus čistý příjem ze zahraničí prostřednictvím plateb zaměstnancům, důchod z vlastnictví a čisté daně snížené o dotace na výrobu.

VCIOM – Ruské centrum pro výzkum veřejného mínění – je státem vlastněná volební instituce založená v roce 1987, do roku 1992 známá jako All-Union Center for Study of Public Opinion.

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – byla založena v roce 1961 jako nástupce Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci na základě dohod mezi vládami průmyslově vyspělých demokratických zemí a od svého vzniku hraje důležitou roli v koordinaci jejich hospodářské a sociální politiky.

TASS – Informační tisková agentura Ruska – Telegrafní agentura Sovětského svazu, je ruská státní zpravodajská agentura.

BCG – Boston Consulting Group – je globální management konzulting firma s 85 kanceláři ve 48 zemích světa.

WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví – je organizace OSN, založená v roce 1967 Úmluvou o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví. Vykonává dozor v oblasti ochrany autorských práv a dalších práv duševního vlastnictví.